

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012-2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miloslava Vlčková

Obchodní závod a nakládání s ním

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2012-2015

BACHELOR THESIS

Miloslava Vlčková

Business establishment and disposition with it

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 9. března 2015

Miloslava Vlčková

Poděkování

Děkuji tímto JUDr. Ing. Martinu Kohoutovi, Ph.D., za vedení bakalářské práce a jeho vstřícný přístup.

Anotace

Bakalářská práce analyzuje současnou právní úpravu obchodního závodu platnou od 1. 1. 2014, v souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) a vypořádáním se se zrušeným obchodním zákoníkem (zákon č. 513/1991 Sb.), který do 31. 12. 2013 upravoval obchodní právo, včetně dispozice s podnikem, respektive s obchodním závodem a jeho samostatnou organizační jednotkou. Přináší ucelený pohled na nově modifikované možnosti nakládání s obchodním závodem s ohledem na komplexní rekonfiguraci soukromého práva, vytvořený na základě analýzy a následného vyhodnocení faktů získaných studiem odborných publikací, právních předpisů a jejich důvodových zpráv či odborných komentářů, článků, výkladů.

Klíčová slova

Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), obchodní korporace, obchodní závod, podnikatel, přenechání věci k užití jinému, převedení věci do vlastnictví jiné osoby, relativní a absolutní majetková práva, rodinný závod, univerzalita obchodního závodu, zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.), zástava, závazkové právní vztahy.

Annotation

The thesis analyzes the new legislation on business establishment valid since 1. 1. 2014, when the new Civil Code became effective (Act No. 89/2012 Coll.) and the Commercial Code was annulled (Act No. 513/1991 Coll.), which regulated the commercial law until 31. 12. 2013 including disposition of the enterprise (now business establishment) and its independent organizational unit. It gives a comprehensive view of the newly modified disposition of the business establishment in connection with the recodification of the private law, that is created on the analysis basis, studying and evaluation of the information gained from the professional publication studies, legislation and its statement of reasons or expert comments, articles, interpretations.

Keywords

Business corporations, business establishment, cede assets to another, contractual obligations, entrepreneur, family business, pledge, relative and absolute property rights, the Corporations Act (Act No. 90/2012 Coll.), the new Civil Code (Act No. 89/2012 Coll.), the universality of the business establishment, transfer assets to another.

OBSAH

ÚVOD	8
1 PRAMENY OBCHODNÍHO PRÁVA PO REKODIFIKACI	11
2 NOVÉ PRÁVNÍ POJETÍ PODNIKU, RESPEKTIVE OBCHODNÍHO ZÁVODU	14
2.1 Zákonná vymezení pojmů podnik a obchodní závod.....	14
2.2 Analýza definice obchodního závodu	15
2.2.1 Organizovaný soubor jmění a jeho univerzalita	15
2.2.2 Vlastník, podnikatel či provozovatel závodu	17
2.2.3 Složky obchodního závodu	20
3 ZÁKLADNÍ INSTITUTY VZTAHUJÍCÍ SE K OBCHODNÍMU ZÁVODU	22
3.1 Pobočka a odštěpný závod.....	22
3.2 Rodinný závod	23
3.3 Ochrana třetích osob při nakládání s obchodním závodem	24
4 NAKLÁDÁNÍ S OBCHODNÍM ZÁVODEM V RÁMCI ZÁVAZKOVÝCH VZTAHŮ	26
4.1 Jednotná právní úprava závazků v novém občanském zákoníku	26
4.2 Převedení věci do vlastnictví jiné osoby	28
4.2.1 Koupě	28
4.2.2 Darování	34
4.2.3 Prodat, darovat či zdědit?.....	35
4.2.4 Směna a vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace	37
4.3 Přenechání věci k užití jinému	41
4.3.1 Pacht či nájem	41
4.3.2 Výprosa, výpůjčka, zápůjčka, úvěr či licence	44
5 OMEZENÍ VÝKONU VLASTNICKÉHO PRÁVA K ZÁVODU	46
5.1 Zástava	46
6 STATUSOVÉ ZMĚNY PODNIKATELE A JEJICH VLIV NA ZÁVOD	50
7 APLIKACE MOŽNOSTÍ NA OBCHODNÍ KORPORACE	52
7.1 Orgány obchodní korporace	52
7.2 Rozhodování příslušných orgánů o náležitostech závodu	54
8 ZHODNOCENÍ NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NAKLÁDÁNÍ SE ZÁVODEM	59
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	68
SEZNAM ZKRATEK	75

ÚVOD

Obchodní závod a nepřeborné množství způsobů, jak s ním nakládat dle nové právní úpravy soukromého práva, respektive závazkových právních vztahů, je dosud neprobádaná a praxí neprověřená problematika vzhledem ke své krátké existenci, od 1. 1. 2014 účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“, nebo „NOZ“). Proto je tato práce jedním z „prvních“ pokusů tuto oblast systematicky zmapovat a snaží se přinést ucelený pohled na nově modifikované možnosti disponování s obchodním závodem po komplexní rekodifikaci soukromého práva.

Nový občanský zákoník nezpůsobil doslova revoluci jen v oblasti civilního práva, ale zasáhl všechna právní odvětví. Tato práce se, vzhledem ke svému tématu, zabývá dopadem nového občanského zákoníku na obchodní právo, konkrétně na důsledky zrušení obchodního zákoníku, a zjišťováním, kde nově nalezneme právní úpravu našeho předmětu zájmu. Přiblížíme také ve stručnosti, jak zákonodárce naložil s dalšími částmi dnes již zrušeného obchodního zákoníku a které právní předpisy jej absorbovaly.

A co vlastně znamená nakládání s obchodním závodem z legislativního hlediska a co se skrývá pod pojmem obchodní závod po rekodifikaci soukromého práva? Odpovědi na tyto další dvě obsáhlé otázky se pokoušíme nalézt v bakalářské práci.

V širším a obecném slova smyslu by pojem nakládání mohlo označovat zacházení s jakoukoli věcí (tj. vše, co není člověkem) způsobem, který zákon kogentními normami (nelze se od nich odchýlit) nezakazuje a dispozitivními umožňuje. Ostatně, jak praví nový občanský zákoník v ustanovení § 1012: *„Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.“*¹

V našem případě budeme mít na mysli takové zacházení s věcí, při kterém zúčastněným subjektům vznikne určitý závazek, nejčastěji uzavřením smlouvy, a při kterém se bude zákonem stanoveným způsobem zacházet s vlastnickým právem k existujícímu obchodnímu závodem. Vlastník závodu může své věcné právo k této

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1136. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

hromadné věci převést do vlastnictví jiného, přenechat je k dočasnému užití jinému, popřípadě může být výkon jeho věcného práva omezen. Současně je ale zapotřebí ctít z obecných zásad soukromého práva především to, že smlouvy mají být splněny, daný slib zavazuje a jen zákon stanovuje, jak vlastnické právo vzniká, zaniká a je zákonem chráněno, stejně tak jako přirozené právo každého člověka brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho blízkých.²

Při analýze jednotlivých možností nakládání s obchodním závodem vychází práce ze systematiky uspořádání nového občanského zákoníku, konkrétně ze čtvrté části, relativních majetkových práv, kde jsou upraveny závazkové právní vztahy a nás budou zajímat závazky z právních jednání. Dotkneme se i absolutních majetkových práv v jeho třetí části, konkrétně věcných práv k cizím věcem, neboť jednou z možných dispozic se závodem je zástava neboli omezení výkonu vlastnického práva k věci za účelem zajištění dluhu, a dotkneme se i práva dědického. Nakonec nahlédneme do celého právního řádu ČR, zda existují ještě další normy související svým obsahem s obchodním závodem.

Před vlastním rozbořem dispozic si vydefinujeme základní instituty vztahující se k obchodnímu závodu dle nové právní úpravy, ale i samotný pojem obchodní závod, neboť změna pojmosloví z podniku na obchodní závod se nepromítla jen do názvu, ale i do jeho obsahu - od 1. 1. 2014 jsou součástí obchodního závodu i dluhy vzniklé při jeho provozování a lze s ním disponovat jako s celkem v jeden okamžik. Zde bude vhodné provést komparaci se starou právní úpravou, tj. s definicí podniku ve zrušeném zákonu č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“). Toto vše řeší druhá a třetí kapitola práce.

V první kapitole si stanovíme prameny práva, ze kterých budeme čerpat ustanovení o obchodním závodu a jeho možnostech disponování s ním. Rekodifikace civilního práva je natolik výrazná a zásadní, že se i po více jak roce její existence vyskytuje nepřeborné množství tak odlišných výkladů, názorů a pohledů na jeho užití v praxi. A judikatura k nové občanskoprávní úpravě se bude ještě několik let vytvářet.

Z tohoto důvodu při analyzování možností nakládání s obchodním závodem vycházíme ze stěžejních právních předpisů obchodního práva a jejich důvodových zpráv či poznámkových a komentářových znění, kterými jsou: již tak často zmiňovaný nový občanský zákoník, dále zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „zákon o korporacích“, nebo „ZOK“) a již neúčinný obchodní

² ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 63-64. ISBN 978-80-7208-922-2.

zákoník. Informace z těchto hlavních zdrojů budou vyhodnocovány a konfrontovány s volně dostupnými komentáři a výklady dané problematiky a budeme se snažit i svým úsudkem vyvodit optimální a logickou interpretaci daného ustanovení, s ohledem na zamýšlený záměr nové právní úpravy jeho tvůrců v důvodové zprávě nového občanského zákoníku.

Cílem práce je analytickou metodou, příležitostně i komparativní, zhodnotit novou právní úpravu pro nakládání s obchodním závodem (respektive podnikem dle obchodního zákoníku), obsaženou jednak v jediném kodexu soukromého práva (tj. v novém občanském zákoníku, který kromě obchodního práva pojmul i právo rodinné, pracovní právo zůstalo ve specifické kodexové úpravě zákoníku práce), a jednak v zákoně o korporacích (který upravuje jednotlivé právní formy obchodních korporací, dříve obsažené v obchodním zákoníku).

Neméně důležitým cílem je korektní interpretace pojmů obchodní závod a základních právních institutů s ním spojených, včetně nově modifikovaného pojetí podnikatele a podnikání, aby jejich následná implementace byla korektní a adekvátní a byly tak zodpovězeny otázky položené si v tomto úvodu bakalářské práce.

1 PRAMENY OBCHODNÍHO PRÁVA PO REKODIFIKACI

Než přistoupíme k rozboru jednotlivých možností dispozic s obchodním závodem, je zapotřebí si určit, z jakých právních předpisů budeme čerpat potřebné informace k legálnímu nakládání s obchodním závodem a definovat si příslušné právní instituty pro jejich adekvátní aplikování.

V důsledku rekodifikace soukromého práva (tj. v důsledku jeho komplexní a nové právní úpravy) a účinnosti nového občanského zákoníku od 1. 1. 2014 došlo k rozsáhlým legislativním úpravám v souvisejících právních odvětvích (např. zrušen zákon o rodině a jeho ustanovení přesunuta do nového občanského zákoníku). Proto ani právní úpravu obchodních vztahů již nehledejme v obchodním zákoníku, neboť byl k 31. 12. 2013 zrušen a jeho ustanovení přešla do následujících právních předpisů.

Obecná ustanovení z první části zrušeného obchodního zákoníku nalezneme v novém občanském zákoníku, jakožto stěžejním a jediném kodexu soukromého práva (práva občanského, obchodního i rodinného). Jeho obecná část obsahuje ustanovení o obecných pojmech, jakými jsou třeba právní vymezení osoby (fyzické i právnické) a její zastupování, vznik, přeměna a zánik právnické osoby, vymezení podnikatele, obchodní firmy či cenných papírů, i zařazení nových institutů – například rodinného závodu. Úprava soutěžního práva, konkrétně ustanovení o nekalé soutěži, byla zahrnuta do závazků z deliktů spadajících do relativních majetkových práv, neboť účastníky hospodářské soutěže nejsou jen osoby provozující podnikatelskou činnost, tudíž nové zařazení nekalosoutěžního jednání do kodexu soukromého práva je logické a značně přínosné.³

Jelikož v novém občanském zákoníku nalezneme vymezení jen obecných pojmů platných pro celou oblast soukromé právo, musela být specifická ustanovení o obchodních společnostech a družstvech z druhé části obchodního zákoníku inkorporována v mírně modifikované a doplněné podobě do jiného právního předpisu, kterým je zákon o korporacích. Základní členění obchodních korporací (jedné z forem právnických osob) dle tohoto zákona je na obchodní společnosti a družstva, přičemž rozeznává ještě jejich tzv. nadnárodní formy - evropská společnost (SE), evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS) a evropská družstevní společnost (SCE).

³ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.

Zákon o obchodních korporacích řeší primárně problematiku správy a fungování „tuzemských“ forem obchodních korporací a za účelem našeho rozboru budeme pracovat jen s právní úpravou obchodních společností, které se člení na:

- a) osobní – veřejná obchodní společnost (v. o. s.) a komanditní společnost (k. s.),
- b) kapitálové – společnost s ručením omezeným (s. r. o.) a akciová společnost (a. s.).

Vztah zákona o korporacích k novému občanskému zákoníku je subsidiární, což znamená, že speciální právní úprava obchodních korporací v zákoně o korporacích (*lex specialis*) má přednost před obecnými pravidly v novém občanském zákoníku (*lex generalis*) neboli co nenajdeme v normě speciální, použijeme podpůrně z normy obecné (*lex specialis derogat legi generali*) – kupříkladu úpravu všech právnických osob nebo zakladatelského právního jednání. Ostatně na tuto subsidiaritu odkazuje přímo nový občanský zákoník ve svém ustanovení § 9 odst. 2: „*Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy. K zvyklostem lze hledět tehdy, dovolává-li se jich zákon.*“⁴

A nyní se dostáváme k poslední, třetí části zrušeného obchodního zákoníku, obchodním závazkovým vztahům. Důležitá a podstatná změna se v důsledku rekodifikace odehrála ve všech závazkových právních vztazích, které byly dříve upravovány dvěma zákony – občanským zákoníkem (zákon č. 40/1964 Sb.) a obchodním zákoníkem – a hovořilo se o tzv. dvojkolejnosti smluvního práva. Nově je právní úprava všech smluvních typů sjednocena do jediného právního předpisu, a tím je nový občanský zákoník. Tato koncepční změna přinesla zjednodušení při uzavírání závazků, neboť odpadly nejasnosti, zda se mají řídit právem obchodním, nebo soukromým. Navíc nová úprava práv a povinností smluvních stran klade větší důraz na jejich autonomii vůle, normy jsou koncipovány značně dispozitivně, forma právního jednání je libovolná (pokud zákon přímo nevyžaduje písemnou) a platí obecná zásada – NOZ, § 574: „*Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.*“⁵

Kromě uspořádání smluvního práva do jednoho kodexu, došlo i ke zpřehlednění právní úpravy veřejných rejstříků – a to nejen v hmotněprávní, ale i procesněprávní rovině – a od 1. 1. 2014 je obsažena v jednom právním předpise, v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen

⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 9. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁵ Tamtéž, s. 257.

„rejstříkový zákon“). Veřejnými rejstříky, do kterých se zapisují zákonem stanovené údaje o fyzických i právnických osobách, se podle tohoto zákona rozumí:

- a) spolkový rejstřík,
- b) nadační rejstřík,
- c) rejstřík ústavů,
- d) rejstřík společenství vlastníků jednotek,
- e) obchodní rejstřík (dříve upraven v obchodním zákoníku),
- f) rejstřík obecně prospěšných společností.⁶

Shrneme-li fakta uvedená v této kapitole, jsou stěžejními a aktuálními prameny práva (od 1. 1. 2014) pro disponování s vlastnickým právem k obchodnímu závodem: nový občanský zákoník, zákon o korporacích a rejstříkový zákon. Jelikož při disponování s obchodním závodem dochází ke změnám i v pracovněprávních vztazích, je nezbytným pramenem též zákoník práce, zákon č. 262/2006 Sb. (dále jen „zákoník práce“). Opomenout bychom neměli ani zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, zákon č. 125/2008 Sb. (dále jen „zákon o přeměnách obchodních korporací“), který určuje zákonná pravidla pro možné přeměny obchodních korporací, neboť i změny na straně podnikatele se dotýkají jeho majetkové podstaty.

A máme-li jít až do nejzazších důsledků změn v dispozicích s obchodním závodem, nesmíme opomenout ani prameny finančního a daňového práva, například zákon o daních z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb.), zákon o dani z nemovitých věcí (zákon č. 338/1992 Sb.), zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí (předpis č. 340/2013 Sb.) či zákon o oceňování majetku (zákon č. 151/1997 Sb.). S provozováním obchodního závodu jistě souvisí i právní předpisy práva životního prostředí, regulující jeho ochranu a zachování pro budoucí generace (třeba zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách). A tak bychom mohli pokračovat ve výčtu právních předpisů i z jiných právních oborů dotýkajících se svým obsahem závodu, ale rozbor pramenů obchodního práva není předmětem této práce. Dodejme však ještě, že v hierarchii všech zmiňovaných právních předpisů a právních odvětví stojí samozřejmě nejvýše ústavní pořádek České republiky, jehož zásadami a principy se musí řídit veškeré právní jednání, včetně zákonodárství.

⁶ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 116, s. 3501-3522. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

2 NOVÉ PRÁVNÍ POJETÍ PODNIKU, RESPEKTIVE OBCHODNÍHO ZÁVODU

Po rekodifikaci civilního práva nastala nejpatrnější změna přímo v označení předmětu naší analytické činnosti – tj. z pojmu „podnik“ (dle obchodního zákoníku) na „obchodní závod“ (dle nového občanského zákoníku).

K nahrazení pojmu „podnik“ pojmem „obchodní závod“ došlo především s ohledem na terminologii užívanou v evropském právu a též v jiných právních předpisech, kde je pojem podnik užíván spíše pro odlišné právní entity a nejčastěji se jím označuje subjekt práva (osoba), než hromadná věc (věc v právním smyslu), která slouží podnikateli k podnikání. Nové označení „obchodní závod“ tak plně koresponduje s definicí věci podle § 489 nového občanského zákoníku: „*Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“⁷

2.1 Zákonná vymezení pojmů podnik a obchodní závod

Další významnou odlišnost najdeme v obsahu definic této „věci v právním smyslu“ sloužící podnikateli k provozování podnikatelské činnosti a srovnajme si definici ze zrušeného obchodního zákoníku s aktuální definicí v novém občanském zákoníku.

Ustanovení § 5 odst. 1 obchodního zákoníku definovalo podnik takto:

*„Podnikem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.“*⁸

Nový občanský zákoník v § 502 vymezuje obchodní závod takto:

*„Obchodní závod (dále jen „závod“) je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“*⁹

⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 223. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik>

⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 232. ISBN 978-80-7208-922-2.

Obchodní závod (legislativní zkratkou jen „závod“ a do 31. 12. 2013 podnik) je nově tvořen veškerým jměním sloužícím k podnikání, z čehož vyplývá, že součástí závodu jsou i pasiva, tj. závazky (dle terminologie nového občanského zákoníku – dluhy).

2.2 Analýza definice obchodního závodu

Abychom řádně porozuměli předmětu našeho zájmu a mohli s ním korektně a legislativně dovoleným způsobem disponovat, je nezbytné si obsahově ujasnit jednotlivé pojmy z definice obchodního závodu dle aktuální zákonné úpravy v novém občanském zákoníku a identifikovat si jejich podstatné a elementární vlastnosti.

2.2.1 Organizovaný soubor jmění a jeho univerzalita

„Obchodní závod (dále jen „závod“) je organizovaný soubor jmění, ...“ (NOZ, § 502)¹⁰

Nový občanský zákoník ve své obecné části, v hlavě IV - Věci a jejich rozdělení, vysvětluje pojem „jmění“ následovně - § 495: „*Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.*“¹¹ Takže závod je dle současné legislativní úpravy tvořen majetkem podnikatele včetně dluhů vzniklých v souvislosti s provozováním závodu.

Kdežto obchodní zákoník za podnik považoval pouze obchodní majetek čili jen aktiva (u fyzické osoby majetek určený k podnikání, u právnické veškerý majetek společnosti). Pro úplnost dodejme, že rozlišoval ještě pojmy „čistý obchodní majetek“, což byla aktiva snižená o pasiva a „obchodní jmění“, což byl součet aktiv a pasiv.

Obchodní zákoník definoval podnik jako soubor hmotných, nehmotných a osobních složek sloužících podnikateli k provozování podniku. Pod jednotlivými složkami závodu si lze představit například následující jednotlivosti: složky nehmotné – know-how, licence, duševní vlastnictví, software, obchodní firma (u právnické osoby – její název zapsaný v obchodním rejstříku, u fyzické – jméno a příjmení, nezapisuje se do obchodního rejstříku); složky hmotné – budovy, pozemky, stroje, zařízení, výrobky; složky osobní – znalosti a zkušenosti podnikatele i zaměstnanců, klientela.

¹⁰ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 232. ISBN 978-80-7208-922-2.

¹¹ Tamtéž, s. 228.

Spojením těchto jednotlivých složek byl podnik, a dnes také závod, z právního hlediska chápán jako věc hromadná (*universitas rerum*), která je novým občanským zákoníkem (§ 501) definovaná jako: „*Soubor jednotlivých věcí náležejících téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, pokládá se za celek a tvoří hromadnou věc.*“¹²

Hlavní charakteristikou obchodního závodu je tedy vazba na jednoho vlastníka (fyzickou či právnickou osobu) a jeho funkční ucelenost - jednotlivé složky závodu se mohou měnit (např. prodejem či nákupem věcí, změnou předmětu podnikání či sídla), ale stále jde o stejný závod, byť jeho kvalita (respektive hodnota) a obsah jsou proměnlivé. „*Nevyžaduje se tedy, aby vlastník disponoval vždy s hromadnou věcí jako celkem – důležité je, že to ze své vůle udělat může.*“¹³ A tuto vůli disponování s věcí hromadnou jako celkem budeme v naší práci sledovat.

Z výše uvedeného vyplývá další specifická vlastnost závodu, a sice jeho „univerzalita“. Ta umožňuje podnikateli jednotně disponovat s veškerým jměním určeným k podnikání a nakládat se závodem jako celkem a v důsledku toho nastává převod jmění „*uno actu*“ - nabytí vlastnického a poživacího práva a pohledávek a převzetí závazků nabyvatelem jako celku a v jeden okamžik. Účelem je, aby nebylo nutné samostatně převádět jeho jednotlivé části (třeba stroje, nemovitosti).

Podnikatel však může při nakládání se závodem nově některé jeho části vyjmout, ale podmínkou je, aby to nebyly věci, které jsou organizačně a funkčně důležité pro celek, tj. pro řádné provozování závodu. Dřívější právní úprava podle obchodního zákoníku toto nedovolovala, a pokud smluvní ujednání vyčleňovalo z dispozice (např. z prodeje) třeba jen nepodstatnou jednotlivost podniku, byla takováto smlouva považována za absolutně neplatnou.¹⁴

Univerzalita závodu platí i pro odštěpný závod (pobočku závodu zapsanou v obchodním rejstříku – více v následující kapitole), takže při možnostech jak nakládat s obchodním závodem budeme sice hovořit jen o závodě, ale zároveň je možné tak zacházet i s odštěpným závodem.¹⁵

¹² ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 232. ISBN 978-80-7208-922-2.

¹³ NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 112. ISBN 978-80-247-5163-4.

¹⁴ VRAJÍK, M. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: ANAG, 2013, s. 574. ISBN 978-80-7263-846-8.

¹⁵ HOFRICHTEROVÁ, M. *Souhlas valné hromady s převodem části závodu ve světle nového občanského zákoníku*. [online]. 28. 7. 2014 [cit. 2015-01-20]. Právní prostor.cz. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/>

2.2.2 Vlastník, podnikatel či provozovatel závodu

„..., který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.“ (NOZ, § 502)¹⁶

Tato část definice nás navádí k takovému výkladu, že vlastníkem závodu může být i jiná osoba, než jen podnikatel, který jej vytvořil (např. dědic, investor či obchodník) a příslušné podnikatelské oprávnění pak vlastní provozovatel závodu. Majitel závodu tudíž nemusí závod sám provozovat, není povinen mít živnostenské či obdobné oprávnění k podnikání.

Podnikatelem podle nového občanského zákoníku je především ten:

- a) kdo podniká (hlavními znaky podnikání jsou - výdělečná činnost za účelem dosažení zisku; samostatnost v rozhodování a konání; soustavnost, tzn. nikoli jednorázová a nahodilá, ale trvalejší a opakovaná činnost; na vlastní účet a odpovědnost, ať již se dosahuje zisku, či ztráty; a to vše vykonávat živnostenským či obdobným způsobem, většinou dle zvláštních předpisů), nebo
- b) kdo je držitelem živnostenského nebo jiného oprávnění dle jiného zákona, dále
- c) osoba zapsaná v obchodním rejstříku (tzv. podnikatel pro právní formu, kterým jsou i všechny obchodní korporace) a
- d) osoba, která vystupuje ve vztahu se spotřebitelem a uzavírá s ním smlouvu v souvislosti s výrobní, obchodní nebo takovou činností, která se může jevit spotřebiteli jako podnikání, přestože některý znak podnikání chybí (např. účel dosažení zisku či soustavnost).¹⁷

Právní úprava podnikatele se nejenže přesunula z obchodního zákoníku do nového občanského zákoníku, ale navíc se rozšířila o další náležitosti. Pro srovnání níže uvádíme definici podnikatele dle zrušeného obchodního zákoníku - § 2 odst. 2:

Podnikatelem podle tohoto zákona je:

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,

¹⁶ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 232. ISBN 978-80-7208-922-2.

¹⁷ ČERNÁ, S., S. PLÍVA a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy. (Scripta luridica 13)*. 1 vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2013, s. 12-13. ISBN 978-80-87146-76-7.

- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.¹⁸

V novém občanském zákoníku již není podnikání vázáno na povinnost podnikající osoby mít příslušné podnikatelské oprávnění (je-li zákonem vyžadováno), vyjma činností zákonem zakázaných (např. kuplířství), které nesmí být vůbec provozovány.

Tuto interpretaci podnikatele a podnikání utvrzuje úvodní ustanovení nového občanského zákoníku (§ 5 odst. 1), neboť podle něj je podnikatelem i ten, kdo se veřejně za něj prohlásí (i jen svým chováním), i kdyby ke své činnosti neměl potřebné oprávnění či povolení. Tento neoprávněný podnikatel však musí nést právní důsledky svého klamavého jednání – ať již v dodržení a splnění závazku nebo v podobě sankce, například za nesplnění daňové povinnosti z takové činnosti plynoucí. Také v důvodové zprávě nového občanského zákoníku jeho autoři k tomuto ustanovení konstatují: „V daném případě nehraje roli, zda ten, kdo se takto chová, má či nemá příslušné podnikatelské oprávnění, je-li ho třeba, ale to, jak jej z jeho přičinění vnímají jeho partneři, zejména klientela. Nechová-li se taková osoba tak, jak vyžaduje *lex artis*, musí nést případné následky. Šlo-li z její strany jen o předstírání určitého zvláštního postavení, nemůže nikdo zpochybnit platnost právních jednání při této příležitosti učiněných, vyjma případ, kdy se toho dovolá oklamaná strana.“¹⁹ Nejsou činěny rozdíly mezi oprávněným či neoprávněným podnikáním, neboť právní jednání jsou i za této situace vždy platná a daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny.

Podnikatelem může být jak fyzická osoba (člověk), tak právnická osoba (nejčastěji obchodní korporace) a jejich osobnostní stav upravuje výhradně nový občanský zákoník. Podnikat ze zákona může osoba plně svéprávná (popř. její opatrovník jmenovaný soudem z důvodu omezené svéprávnosti) a mající právní osobnost.

Za fyzickou osobu nový občanský zákoník považuje člověka se svými přirozenými právy a právní osobností (tj. způsobilostí mít práva a povinnosti), kterou

¹⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik>

¹⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 66-67. ISBN 978-80-7208-922-2.

získává již narozením a ztrácí smrtí. Jednou z novot, kterou nový občanský zákoník zavádí, je přiznání možnosti podnikat i nezletilé osobě, která přestože ještě nenabyla plné svéprávnosti (té se dosahuje ve věku 18 let a jde o způsobilost nabývat pro sebe práva a povinnosti v důsledku svého právního jednání), je již způsobilá s ohledem na svoji osobnostní vyspělost k některým právním jednáním. Takové osobě může zákonný zástupce s přivolením soudu povolit vykonávat samostatnou výdělečnou činnost - NOZ, § 33 odst. 1: „*Udělí-li zákonný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.*“²⁰ - a nezletilý se stane způsobilým k jednáním, která jsou s podnikáním spojena. Nebo nezletilý (anebo jeho zákonný zástupce) může požádat soud o přiznání plné svéprávnosti (tzv. emancipaci nezletilého) a soud návrhu vyhoví při splnění následujících podmínek – NOZ, § 37: „... *pokud nezletilý dosáhl věku šestnácti let, pokud je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a pokud s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého. V ostatních případech soud vyhoví návrhu, je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého.*“²¹ Od tohoto okamžiku je nezletilý oprávněn ke všem právním jednáním, která vyžadují plnou svéprávnost, takže nejen k provozování výdělečné činnosti.

Právnícká osoba je oproti tomu útvar umělý a organizovaný, vytvořený za účelem plnění zájmů lidí (fyzických osob). Právní osobnost získává až přiznáním státu, na základě příslušného zákona, a má ji od svého vzniku až do zániku. Svěprávnost jí však zákon nepřisuzuje za žádných okolností, proto svoji vůli vůči třetím osobám projevuje prostřednictvím zástupců (zákonní či smluvní).

„*Právnícké osoby se zapisují do veřejných rejstříků, které jsou každému přístupné a každý do nich může nahlížet a pořizovat si z něj výpisy, opisy a kopie. Jedná se o tzv. princip formální publicity. [...] Pokud se jakákoliv skutečnost ve veřejném rejstříku změní, je změnu zapotřebí bezodkladně oznámit, a to z toho důvodu, že zákon chrání osoby, které jednají v důvěře v zápis ve veřejném rejstříku. I nadále se tak uplatňuje tzv. princip materiální publicity...*“²² Mimo jiné z veřejného rejstříku zjistíme, kdo je zákonným zástupcem a jakým způsobem právníckou osobu

²⁰ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 88. ISBN 978-80-7208-922-2.

²¹ Tamtéž, s. 87.

²² NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 39. ISBN 978-80-247-5163-4.

zastupuje, má-li pobočku apod. Veřejných rejstříků je veden v elektronické podobě rejstříkovým soudem a každá zapsaná osoba v něm má zvláštní vložku, jejíž součástí je i sbírka listin.²³

Právnícké osoby nový občanský zákoník rozděluje na:

- a) korporace (vytvářejí je společenství osob, i jen jedna fyzická či právnická),
- b) fundace (tvoří je majetek vyčleněný k určitému účelu – dřívějším civilním kodexem označovány jako nadace),
- c) ústavy (tvoří je osobní a majetkové složky za účelem provozování činnosti, která je užitečná společensky nebo hospodářsky – dříve obecně prospěšné společnosti).

Tato práce se bude zabývat korporátní formou právnické osoby, jejíž podstatu tvoří osobní složka. Základní korporací v novém občanském zákoníku je spolek, který tvoří minimálně tři osoby vedené společným zájmem, starou občanskoprávní úpravou označované za občanská sdružení.

Pozornost ale věnujeme pochopitelně korporacím obchodním, jakožto právnickým osobám zapsaným v obchodním rejstříku, tj. podnikateli pro jeho právní formu. Obchodní korporace na rozdíl od spolku může mít jen jediného člena, neboť to připouští speciální norma, kterou je zákon o korporacích. Tento zákon blíže specifikuje fungování a správu jednotlivých obchodních korporací a blíže se jimi budeme zabývat v podkapitole „Vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace“.

2.2.3 Složky obchodního závodu

„... Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“ (NOZ, § 502)²⁴

Při výkladu poslední části definice obchodního závodu můžeme analogicky uplatnit ustanovení ze zrušeného obchodního zákoníku z definice podniku, a sice že obchodní závod tvoří složky hmotné, nehmotné a osobní, které slouží k podnikatelské činnosti. S dodatkem - plus dluhy vzniklé při provozování závodu a veškeré věci, které podnikatel ze své vůle určil, že budou sloužit k provozu závodu.

²³ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2013, částka 116, s. 3501. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

²⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 232. ISBN 978-80-7208-922-2.

Obdobný výklad k tomuto ustanovení poskytuje důvodová zpráva nového občanského zákoníku: „Vychází se tedy z pojetí, že k obchodnímu závodu patří ty věci, které podnikatel vůlí vymezil (ať výslovně, ať jen fakticitou používání) – rozhodná je tedy skutečnost, nikoli evidence. Vzhledem k tomu, že nově navrhovaná úprava obecně vychází z jednotného pojmu věci v právním smyslu, opouští se popisný text § 5 platného obchodního zákoníku vypočítávající hmotné, nehmotné a osobní složky.“²⁵

Existenčně důležitou složkou každého závodu, sloužící k zajištění jeho běžného provozu, je beze sporu složka personální. A jelikož jsme si závod definovali jako věc hromadnou a věcí v právním smyslu je vše, co je od lidí rozdílné a slouží k jejich potřebě, bychom se mohli pozastavit nad tím, jak je možné, že mohou být lidé jeho složkou, obsahem věci hromadné? Na závod je však z právního hlediska skutečně pohlíženo jako na jednu věc, bez ohledu na to, co ji tvoří (ať již nemovitosti či zaměstnanci), pro niž právní účinek dispozice nastává v jeden okamžik se všemi jejími složkami - ať již věcmi movitými či nemovitými, podstaty hmotné nebo nehmotné.²⁶

Jak konkrétně je nakládáno s osobami v pracovněprávním vztahu k závodu si objasníme v kapitole pojednávající o koupi závodu a budeme vycházet z § 2175 odst. 2 nového občanského zákoníku, dle kterého se koupě závodu považuje za převod činnosti zaměstnavatele.²⁷

²⁵ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 233. ISBN 978-80-7208-922-2.

²⁶ BEZOUŠKA, P. a L. PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník 2014: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 63-64. ISBN 978-80-7263-819-2.

²⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 829. ISBN 978-80-7208-922-2.

3 ZÁKLADNÍ INSTITUTY VZTAHUJÍCÍ SE K OBCHODNÍMU ZÁVODU

3.1 Pobočka a odštěpný závod

Obchodní závod může být z vůle podnikatele organizačně členěn na pobočky (případně odštěpné závody). Pobočka obchodního závodu je funkčně a hospodářsky samostatná jednotka, která ale nemá právní osobnost (tj. způsobilost k právům a povinnostem, dříve právní subjektivitu), jelikož pobočka je věcí, přesněji částí věci hromadné, a § 489 nového občanského zákoníku říká, že „věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí“²⁸, a tudíž se na ní nevztahují ustanovení týkající se právnické osoby a podnikatele.

Pokud je pobočka zapsaná v obchodním rejstříku, jedná se o odštěpný závod, jehož zákonným zástupcem, též zapsaným v obchodním rejstříku, je vedoucí odštěpného závodu, aby bylo seznatelné, kdo má jednatelské oprávnění k zastupování podnikatele pro danou pobočku vůči třetím osobám. Vedoucí odštěpného závodu je oprávněn zastupovat podnikatele ve všech věcech týkajících se jeho odštěpného závodu. Zápis do obchodního rejstříku má v tomto případě konstitutivní charakter, takže funkce je účinná a vedoucí odštěpného závodu je oprávněn jednat za podnikatele až po jejím uveřejnění v obchodním rejstříku. Jeden odštěpný závod může mít i více vedoucích, jakožto i jeden závod více odštěpných závodů.²⁹

Při provozování odštěpného závodu již není povinností užívat u obchodní firmy dodatek, že se jedná o odštěpný závod, jak tomu bylo dříve v obchodním zákoníku, v § 7 odst. 1: „*Při provozování odštěpného závodu se užívá obchodní firmy podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod.*“³⁰

Ani nový občanský zákoník ale nikterak blíže neurčuje, co je obsahem takové organizačně samostatné části závodu. Zda k identifikaci pobočky postačí například jen vedení samostatného účetnictví či její zapsání do obchodního rejstříku? Je to věčné téma diskuzí jak v odborné literatuře, tak judikatuře, proto se zatím můžeme jen

²⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1081. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

²⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 232. ISBN 978-80-7208-922-2.

³⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik>

domnívat, že v případě nejasností či sporů lze k jejich vyřešení použít usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005, ve kterém soud vyložil význam samostatné části podniku: „... je nezbytné, aby předmětem smlouvy o prodeji byla taková část podniku, která tvoří jeho samostatnou organizační složku. Za samostatnou organizační složku lze pokládat takovou součást podniku, u níž je vedeno samostatně (odděleně) účetnictví, týkající se této organizační složky, z něhož především vyplývá, které věci, jiná práva, popřípadě jiné majetkové hodnoty slouží k provozování této části podniku (samostatné organizační složky) a vymezuje tím předmět smlouvy o prodeji části podniku. V uvedeném smyslu proto bude samostatnou organizační složkou podniku zejména odštěpný závod, popřípadě jiná organizační složka, která se zapisuje do obchodního rejstříku. Předmětem smlouvy o prodeji podniku však mohou být i jiné organizační složky podniku, které se nezapisují do obchodního rejstříku a které mohou být různě nazvány, např. závod, provoz apod., podmínkou však je, aby šlo o složku samostatnou ve výše uvedeném smyslu, přičemž nemusí jít o složku oprávněnou svým vedoucím jednat navenek ve věcech jí se týkajících, jako je tomu v případě odštěpného závodu.“³¹ Jen čas ukáže, zda tvořící se judikatura k rekodifikovanému soukromému právu přinese jiné výklady a řešení sporů.

3.2 Rodinný závod

Zvláštním druhem závodu je rodinný závod, který především upravuje práva a povinnosti členů rodiny zúčastněných na provozu obchodního závodu, kteří pro závod trvale a fakticky pracují, ale jejich postavení není nikterak smluvně upraveno (např. společenskou či pracovní smlouvou). Právní vymezení tohoto nového institutu soukromého práva najdeme v novém občanském zákoníku, v jeho druhé části, v rodinném právu, a vztahuje se na závod, kde „... společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob“ (NOZ, § 700 odst. 1).³² Jsou-li účastníky rodinného závodu oba manželé, má přednost úprava majetkového manželského práva před úpravou rodinného závodu.

³¹ Nejvyšší soud ČR. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005. [online]. 9. 5. 2006 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/1DC36160B4F861CCC1257A4E006AB521?openDocument&Highlight=0

³² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1102. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

Rodinný závod však není subjekt práva, je to jen souhrn aktiv a pasiv rodiny, vedený snahou o zachování rodinného majetku a zajištění obživy pro rodinné příslušníky podílející se na jeho provozu a zhodnocování.

Účast na rodinném závodu je nepřevoditelná a váže se na osobu člena rodiny. Opravňuje jej k podílu na zisku nebo přírůstcích a podílet se na rozhodování o jeho hospodaření a nakládání s ním – rozhodnutí se přijímají většinou hlasů členů rodiny zúčastněných na provozu rodinného závodu.

Zhodnocení kvality a účelnosti tohoto nového institutu výstižně obsahuje, a plně se s ním ztotožňujeme, článek uveřejněný Mgr. Monikou Krektovou na www.epravo.cz: „*Snahou zákonodárce je především chránit práva slabší strany – člena rodiny podílející se na provozu rodinného závodu, ale přitom zapomíná na „hlavního hospodáře“. Ten se může dostat až do takové pozice, kdy nebude moci rozhodnout o svém podnikání dle vlastního uvážení. Navíc tento institut nepříznivě ovlivňuje i třetí osoby, a to zásadním způsobem skrze předkupní právo všech členů rodinného závodu k závodu jako celku, i k jednotlivým věcem k závodu patřící. Otázkou pro další diskusi tedy zůstává, zda i přes jisté pozitivní dopady tohoto institutu je tato právní úprava praktická a žádoucí.*“³³

3.3 Ochrana třetích osob při nakládání s obchodním závodem

Nakládání s obchodním závodem může přinášet jistá rizika třetím osobám, které sice nejsou účastníci smluvního vztahu, ale dotýká se jich, jelikož se mění subjekt jejich závazkového vztahu a věřitelům se může zvýšit riziko vymahatelnosti své pohledávky a dlužníci mohou naopak nevědomky splácet své závazky neoprávněné osobě a způsobovat tak bezdůvodné obohacování.

Na ochranu věřitelů i dlužníků původního majitele závodu stanovuje nový občanský zákoník tyto tři primární instituty: speciální informační povinnost smluvních stran, zákonné ručení za převedené závazky a právo věřitele domáhat se soudně neúčinnosti nakládání se závodem vůči jeho osobě.³⁴

³³ KREKTOVÁ, M. 93248. *Blíže k rodinnému závodu dle nového občanského zákoníku* [online]. 23. 12. 2013 [cit. 2015-01-17]. EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/blize-k-rodinnemu-zavodu-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-93248.html>

³⁴ ČERNÁ, S., S. PLÍVA a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy. (Scripta Iuridica 13)*. 1 vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2013, s. 101-102. ISBN 978-80-87146-76-7.

Informační povinnost smluvních stran (původního vlastníka a nabyvatele)

Původní vlastník je povinen bez zbytečného odkladu oznámit svým dlužníkům a věřitelům skutečnost a způsob, jak se závodem nakládá, a ti mají možnost se proti tomuto úkonu účinně bránit. Projeví-li věřitel výslovný nesouhlas s převzetím dluhu nabyvatelem, nebo se nikterak nevyjádří, ručí bývalý vlastník závodu za splnění dluhů. Jen v případě výslovného souhlasu věřitele s přechodem závazku na nabyvatele je původní vlastník vůči tomuto věřiteli zbaven svých povinností. Nejen věřitele, ale i dlužníky je potřebné informovat o dispozici se závodem, sdělit jim změnu v osobě věřitele, které mají nově plnit své závazky.

Notifikační povinnost nabyvatele nastává v případě odstoupení od smlouvy (např. kupní), kdy pohledávky a závazky přecházejí zpět na původního vlastníka (např. na prodávajícího). Opět platí zásada, že pokud neudělí věřitel souhlas k převzetí dluhu, zůstává nabyvatel (např. kupující) zákonným ručitelem.

Zákonné ručení za převedené závazky

Původní vlastník závodu je zákonným ručitelem za splnění dluhů převzatých nabyvatelem. Toto ručení však zaniká, pokud věřitel udělí výslovný souhlas s převedením závazku, akceptuje tak změnu v subjektu dlužníka a projevuje důvěru v jeho bonitu a splacení dluhu.

Právo věřitele domáhat se soudně neúčinnosti nakládání se závodem vůči jeho osobě

Jedná se o relativní neúčinnost nakládání se závodem, tzn. neúčinnosti právního jednání je třeba se dovolat soudním rozhodnutím, a důkazní břemeno v tomto případě nese věřitel, který musí prokázat, že díky učiněné dispozici se závodem se zhoršila dobytost jeho pohledávky a současně i doložit výslovný nesouhlas s dispozicí závodu, který původnímu vlastníkovi udělil.

Z výše uvedeného je doporučeno, z důvodu maximální eliminace rizika soudem vyslovené neúčinnosti nakládání se závodem, požádat věřitele o vydání souhlasu s prováděnou dispozicí závodu.³⁵

³⁵ ČERNÁ, S., S. PLÍVA a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy. (Scripta Iuridica 13)*. 1 vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2013, s. 101-102. ISBN 978-80-87146-76-7.

4 NAKLÁDÁNÍ S OBCHODNÍM ZÁVODEM V RÁMCI ZÁVAZKOVÝCH VZTAHŮ

Obchodní závod je v právním slova smyslu věcí a tudíž rovněž předmětem věcného, závazkového i dědického práva. V této kapitole se budeme primárně zabývat rozbořením závazkového práva, ale pochopitelně se v průběhu analytické práce dotkneme i ostatních práv.

4.1 Jednotná právní úprava závazků v novém občanském zákoníku

Obchodní právo je i přes svá specifika odvětvím práva soukromého, proto se logicky obchodní závazkové právní vztahy upravované obchodním zákoníkem přesunuly od 1. 1. 2014 do jednotné kodexové úpravy soukromého práva, přesněji do čtvrté části nového občanského zákoníku – relativních majetkových práv (tj. závazkových právních vztahů.) A tím se současně odstranila již zmiňovaná dvojkolejnost smluvního práva, které se řídilo normami jednou civilního jindy obchodního kodexu.³⁶

Závod je však natolik neobvyklým předmětem právních vztahů, což přimělo zákonodárce v některých typech závazků stanovit odchylná pravidla od jejich obecné úpravy – např. Zvláštní ustanovení o koupi závodu.

Specifika závodu se odráží též v korporátním právu, proto při uzavírání smluv s podnikatelem se nepostačí řídit jen ustanoveními nového občanského zákoníku, ale musíme také pracovat se speciálními normami – nejčastěji se zákonem o korporacích, insolvenčním zákonem či zákoníkem práce.

Osoba (obvykle podnikatel) mající vlastnické právo (absolutní majetkové právo věcné) k obchodnímu závodu (věci hromadné) je v rámci platných právních norem oprávněna dle své svobodné vůle s tímto druhem věcného práva disponovat, tj. vstupovat do závazkových právních vztahů (relativních majetkových práv).

Majetková práva absolutní (tvořena právy věcnými a právem dědickým) se vyznačují absolutním účinkem práv a povinností vůči každé osobě (ta je povinna zdržet se jakýchkoli zásahů do výkonu práva oprávněným), převládající kogentní úpravou (nemožností odchýlit se od ustanovení dohodou), zákonem je stanoven jejich taxativní výčet (*numerus clausus*) a většina z nich podléhá principu publicity

³⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník*. [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

v některém veřejném seznamu (např. katastru nemovitostí, obchodním rejstříku, rejstříku zástav). Taxativní výčet práv věcných v novém občanském zákoníku představují: právo vlastnické, držba, věcná práva k cizí věci a správa cizího majetku.

Zatímco majetková práva relativní (obligační) jsou naprosto jiného charakteru. Závazek (obligace) je platný jen mezi smluvními stranami (věřitelem a dlužníkem) a vzniká z jejich svobodné a shodné vůle (nejčastěji smlouvou), obsah závazku (práva a povinnosti) je s přihlédnutím k některým nařizujícím ustanovením převážně dispozitivní. Tudíž výčet podob závazkových právních vztahů v novém občanském zákoníku je jen demonstrativní a mohou být kombinovány různé smluvní typy, například koupě, darování, směna, pronájem, pacht, pracovní poměr, závazky ze smluv o přepravě a další.³⁷

V této práci se soustředíme na základní závazkové právní vztahy, které umožňují nebo předpokládají disponování s vlastnickým právem k závod, které jsou v praxi často užívané, a nový občanský zákoník stanovuje jejich základní právní úpravu, která platí, pokud se smluvní strany na základě shodné vůle a při dodržení kogentních pravidel nedohodnou jinak. Vlastník může sice se svým vlastnickým právem k věci libovolně nakládat – má právo věc držet, užívat a požívat její plody a užítky a nakládat s ní dle své svobodné vůle – ale nesmí tím narušovat subjektivní práva jiných osob a veřejný pořádek.

Vlastnické právo k věci může být podle ustanovení nového občanského zákoníku (prostřednictvím relativních majetkových práv) buď převedeno do vlastnictví jiné osoby, čímž vznikají závazkové právní vztahy: koupě, darování či směna. Nebo může být věc přenechána k užití jinému a vznikne závazek ve formě nájmu, pachtu, výprosy, výpůjčky, zápůjčky, úvěru či licence.³⁸

Závod je velmi atypickým předmětem právních vztahů, proto nelze na něj aplikovat všechny podoby závazkových právních vztahů z výše uvedených. V případech, kdy nelze se závodem takto disponovat, si ve stručnosti zdůvodníme, proč tomu tak je.

Než přistoupíme k analýze jednotlivých možností nakládání se závodem, upřesněme si, že předmět právních vztahů se nemění (je jím vždy obchodní závod, či jeho část tvořící samostatnou organizační složku), mění se práva a povinnosti (obsah) a označení smluvních stran (subjektů).

³⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník: Smluvní právo*. [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

³⁸ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 28. ISBN 978-80-7208-922-2.

4.2 Převedení věci do vlastnictví jiné osoby

Nejprve se budeme věnovat rozboru závazků vznikajících při převodu věci (závodu) do vlastnictví jiné osoby - takže koupí, darováním (vs. dědictvím) a směnou (zahrnující i vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace).

Zde je namístě objasnit hlavní rozdíl mezi přechodem a převodem jakéhokoli práva. K převodu dochází na základě shodné vůle stran, nejčastěji smluvním ujednáním. Kdežto přechod práva nastává v důsledku právní skutečnosti (čili bez ohledu na vůli smluvních stran), například smrtí či zánikem osoby.

4.2.1 Koupě

Smluvní strany tohoto závazku se označují jako prodávající a kupující a právní úprava pro všechny druhy kupních smluv (obchodních i neobchodních) spadá od 1. 1. 2014 do nového občanského zákoníku.

Neexistuje již speciální smluvní typ pro koupi závodu, jak tomu bylo ve zrušeném obchodním zákoníku v § 476 – 488, upravující Smlouvu o prodeji podniku.³⁹ Nový občanský zákoník obsahuje jen zvláštní ustanovení o koupi závodu v § 2175 – 2183, ke kterým subsidiárně uijeme (se zřetelem na již zmíněná specifika závodu) obecná pravidla o koupi, která si ve stručnosti nyní přiblížíme.⁴⁰

V obecných ustanoveních je koupě vymezena jako dvoustranné (či vícestranné) právní jednání, při kterém se prodávající (jeden subjekt) zavazuje odevzdat věc (předmět koupě) kupujícímu (druhému subjektu) a umožnit mu nabýt k ní vlastnické právo, přičemž na straně druhého subjektu vzniká závazek věc převzít a zaplatit kupní cenu prodávajícímu.

Dále jsou v tomto pododdílu stanovena základní pravidla například pro ujednání ceny, vypořádání nebezpečí škody na věci a nákladů spojených s předáváním věci, jakož i povinnost prodávajícího upozornit na vady předmětu koupě.

Obsah kupní smlouvy může být rozšířen o další ujednání dle vůle smluvních stran. Mezi tato smluvní ujednání patří: Výhrada vlastnického práva (§ 2132 – 2134), Výhrada zpětné koupě (§ 2135 – 2138), Výhrada zpětného prodeje (§ 2139), Předkupní právo (§ 2140 – 2149), Koupě na zkoušku (§ 2150 – 2151), Výhrada lepšího

³⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik>

⁴⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1246-1257. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

kupce (§ 2152 – 2153), Cenová doložka (§ 2154 – 2156). Výčet vedlejších ujednání při kupní smlouvě je v novém občanském zákoníku jen demonstrativní a § 2157 říká: „*Ujednají-li strany jiné výhrady nebo podmínky připouštějící změnu nebo zánik práv a povinností z kupní smlouvy, zaniká výhrada nebo podmínka nejpozději do jednoho roku od účinnosti kupní smlouvy, pokud ji neuplatnil v této lhůtě ten, kdo je z výhrady nebo podmínky oprávněn.*“⁴¹ Podrobně se však vedlejšími ujednáními obecné koupě zabývat nebudeme, neboť jejich rozbor by vydal na samostatnou práci. Pro naši potřebu postačí v tuto chvíli jen vědět o jejich existenci, a kde je v případě potřeby nalezneme.

Zvláštní ustanovení o koupi závodu nám blíže určují práva a povinnosti smluvních stran pro tento výlučný předmět koupě.

Uzavřením kupní smlouvy nabývá kupující vše, co k závodu, nebo k jeho části tvořící organizovanou samostatnou složku (pobočku), náleží jako celku. Zde tak nachází uplatnění zásada univerzality a jednotného přechodu celého jmění na nabyvatele v jeden okamžik. O koupi závodu jde i tehdy, je-li vyloučena jednotlivá položka z koupě, ale jen za podmínky, že předmět koupě tím neztratí vlastnost organizované a funkční jednotky. Například vyloučení stroje či nevýznamné budovy z prodeje neovlivní funkčnost závodu jako celku, na rozdíl od vyloučení z prodeje centrálního skladu materiálu, což může způsobit zastavení výrobní činnosti závodu.

O předání závodu prodávajícím a jeho převzetí kupujícím sepíší obě strany zápis, který podepíší – blíže jej specifikuje NOZ, § 2179:

(1) „*V zápisu o předání závodu strany uvedou výčet všeho, co závod zahrnuje a co se kupujícímu předává, jakož i všeho, co chybí, ač to podle smlouvy nebo účetních záznamů závod spoluvytváří. Prodávající nejpozději v zápisu kupujícího upozorní na vady předmětu prodeje, o kterých ví, nebo o kterých vědět měl a mohl.*

(2) *Neuvede-li se v zápisu věc náležející k závodu, nabývá ji kupující společně se závodem.*

Neuvede-li se v zápisu dluh, kupující jej nabývá, musel-li jeho existenci alespoň rozumně předpokládat.“⁴²

Kupující tedy přejímá i dluhy a pohledávky, které jsou s provozem závodu spjaty, z dluhů však jen ty, o jejichž existenci ví, nebo je alespoň měl rozumně předpokládat. Existence závazků je s určitostí seznatelná z kupní smlouvy, nebo

⁴¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1254. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

⁴² Tamtéž, s. 1256.

ze zápisu o předání závodu, které obě smluvní strany odsouhlasily, a obsahuje výčet všeho, co kupující převodem nabývá. Rozumný předpoklad existence dluhu se však musí posuzovat vždy s ohledem na konkrétní případ.

„Důležité je především rozhodnout, co je to dluh, který souvisí s majetkem. Vyžaduje se určitá hospodářská souvislost dluhu a majetku, např. co se týče způsobu, jak dluh vznikl (např. nezaplacená kupní cena za pořízený majetek, nezaplacený dluh za opravu apod.). Nabyvatel však není povinen plnit více, než kolik činí hodnota majetku, jehož takto nabyl.“⁴³

Jelikož se v závazku mění osoba věřitele i dlužníka – z prodávajícího na kupujícího – uplatní se při prodeji závodu instituty na ochranu třetích osob již dříve popsané: speciální informační povinnost prodávajícího (v případě odstoupení od smlouvy i kupujícího), zákonné ručení prodávajícího za převedené závazky na kupujícího (to ale neplatí, pokud věřitel souhlasil s přechodem závazku na kupujícího) a právo věřitele domáhat se soudně neúčinnosti nakládání se závodem vůči jeho osobě (za předpokladu, že vyjádřil prodávajícímu nesouhlas s převodem a má důvodná podezření, že se učiněnou dispozicí se závodem sníží jeho šance na dobytí pohledávky u kupujícího).

Koupí závodu dochází i k automatickému přechodu personální složky na nabyvatele. Důvodová zpráva nového občanského zákoníku v § 2175 upřesňuje: *„S ohledem na § 338 zákoníku práce je nutné stanovit, že se koupě závodu považuje za převod činnosti zaměstnavatele.“⁴⁴* Zákoník práce ve zmiňovaném paragrafu totiž uvádí, že k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů v plném rozsahu na přejímajícího zaměstnavatele může dojít jen v případech stanovených zákoníkem práce, nebo zvláštním právním předpisem.⁴⁵

Toto ustanovení o přechodu práv a povinností na kupujícího je důležité zejména pro samotné zaměstnance, jelikož je zákoník práce opravňuje dát výpověď v případě, že jim nevyhovuje takováto změna v subjektu pracovněprávního vztahu. § 51 zákoníku práce přesně určuje, kdy pracovní poměr končí: *„Byla-li výpověď ze strany zaměstnance dána v souvislosti s přechodem práv a povinností z pracovněprávních*

⁴³ Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR a PRK PARTNERS. *Podnikatelský manuál k novému občanskému zákoníku*. [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2015-01-22]. AMSP ČR. Dostupné z: <http://www.amspace.cz/podnikatelsky-manual-k-novemu-obcanskemu-zakoniku-noz>

⁴⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 830. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁴⁵ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84, s. 3146-3241. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakonik-prace>

*vztahů nebo přechodem výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, platí, že pracovní poměr skončí nejpozději dnem, který předchází dni nabytí účinnosti přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů nebo dni nabytí účinnosti přechodu výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů“.*⁴⁶

Záleží na svobodné a shodné vůli smluvních stran, jaká práva a povinnosti si v kupní smlouvě dojednávají. Nový občanský zákoník poskytuje prostor pro dispozitivní řešení obsahu závazku, ale zároveň zvláštní ustanovení o koupi závodu obsahují i normy kogentní, kterých je nutné se držet. Zakázán je například převod takového práva, pokud odporuje smlouvě o poskytnutí práv prodávajícímu z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, nebo vylučuje-li to povaha těchto práv.

Smluvními stranami při koupi závodu nemusí být vždy jen podnikatelé, jak by se dalo předpokládat, ostatně toto jsme řešili již v úvodu práce. Prodávajícím může být například dědic závodu, nebo osoba, která jej koupila za účelem směny či prodeje. A kupující může mít třeba záměr závod propachtovat, či jej použít jako vklad do základního kapitálu obchodní korporace.

Je-li prodávajícím obchodní korporace, je prodej závodu podmíněn různě kvalifikovaným souhlasem všech společníků, nebo nejvyšším orgánem společnosti, ten ze zákona vytvářejí některé právní formy obchodních korporací a tvoří jej všichni společníci – podrobněji viz kapitola Aplikace možností na obchodní korporace.

Způsob určení kupní ceny předmětu koupě je převzat ze zrušeného obchodního zákoníku a je jím vyvratitelná právní domněnka, která bere ohled na v čase se měnící hodnotu závodu - NOZ, § 2176: *„Má se za to, že je kupní cena ujednána na základě údajů o převáděném jmění v účetních záznamech o prodávaném závodu a ve smlouvě ke dni jejího uzavření; má-li smlouva nabyt účinnosti později, mění se kupní cena v závislosti na zvýšení nebo snížení jmění, k němuž došlo v mezidobí.“*⁴⁷ Toto ustanovení poskytuje značnou možnost dispozitivního určení kupní ceny, problematická je ale skutečnost, že poměrně často hodnota jmění v účetních záznamech neodpovídá opravdové tržní hodnotě.⁴⁸ Zákon sice vysloveně nevyžaduje

⁴⁶ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84, s. 3146-3241. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakonik-prace>

⁴⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1256. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

⁴⁸ NOVÁK, J. a M. BARBARIČOVÁ. 94312. *Ocenění goodwillu při koupi závodu a odpovědnost statutárních orgánů akciové společnosti*. [online]. 15. 5. 2014 [cit. 2015-01-20]. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oceneni-goodwillu-pri-koupi-zavodu-a-odpovednost-statutarnich-organu-akciové-spolecnosti-94312.html>

znalecký posudek pro zjištění hodnoty závodu, ale pokud se na něm smluvní strany dohodnou, je hodnota závodu stanovena podle pravidel obsažených v zákoně o oceňování majetku, přesněji v § 24 – Oceňování obchodního závodu.⁴⁹

Nový občanský zákoník neurčuje formu kupní smlouvy, ale vzhledem k povinnosti nabyvatele uložit smlouvu do sbírky listin, je-li zapsán ve veřejném rejstříku, musí být smlouva písemná. Podle ustanovení § 2180 nového občanského zákoníku se nabyvatel stává vlastníkem závodu jako celku a smlouva je účinná až po uveřejnění údaje v Obchodním věstníku (NOZ, § 3018), že uložil do sbírky listin obchodního rejstříku doklad o koupi závodu, jedná se tedy o konstitutivní zápis do obchodního rejstříku.⁵⁰

Není-li kupující registrován v obchodním rejstříku, nabývá smlouva o koupi závodu účinnosti dnem uvedeným ve smlouvě a kupující nabývá tímto dnem vlastnické právo k závodu jako celku – smlouva má tzv. translační účinek.

Je-li však součástí závodu nemovitost, tak účinnost převodu vlastnického práva k závodu by měla nastat až zápisem do katastru nemovitostí, jak stanovuje nový občanský zákoník v § 1105: *„Převede-li se vlastnické právo k nemovité věci zapsané ve veřejném seznamu, nabývá se věc do vlastnictví zápisem do takového seznamu.“*⁵¹

Tak praví zákon o převodu vlastnického práva k nemovité věci, ale platí toto pravidlo i pro nemovitou věc náležející obchodnímu závodu, tj. věci hromadné, který má specifickou vlastnost univerzality? Členové Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy (KANCL), zřízené při Ministerstvu spravedlnosti ČR za účelem poskytování nezávazného výkladu k rekodifikaci občanského práva, dospěli v odborné diskusi k následujícímu výkladu této problematiky a vyvodili výjimku z obecného principu, se kterou se (včetně odůvodnění) bez výhrady ztotožňujeme:

„V případě koupě obchodního závodu kupující nabývá vlastnické právo k nemovitostem, které tvoří obchodní závod, k okamžiku, kdy nabyl vlastnické právo k obchodnímu závodu jako celku. Vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí

⁴⁹ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997, částka 54, s. 2868-2877. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-ocenovani-majetku>

⁵⁰ KESSLER, T. 96712. *Několik postřehů k nabytí vlastnického práva při převodu závodu*. [online]. 15. 1. 2015 [cit. 2015-01-17]. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-postrehu-k-nabyti-vlastnickeho-prava-pri-prevodu-zavodu-96712.html>

⁵¹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 473. ISBN 978-80-7208-922-2.

*k nemovitostem zapsaným v katastru nemovitostí náležejících ke kupovanému obchodnímu závodu má deklaratorní povahu.*⁵²

Toto své stanovisko expertní skupina odůvodňuje takto:

*„... Při převodu vlastnického práva k obchodnímu závodu tak dochází k převodu vlastnického práva k obchodnímu závodu jako celku, v důsledku čehož dochází k přechodu vlastnického práva k jednotlivým věcem tvořícím obchodní závod; nelze tudíž hovořit o převodu vlastnictví v případě věcí tvořících obchodní závod. Při převodu vlastnického práva k obchodnímu závodu, i když je tvořen částečně nemovitostmi zapsanými v katastru nemovitostí, tak nelze aplikovat ustanovení § 1105 NOZ.*⁵³

Z výše uvedeného tedy vyvozujeme následující závěr: Nemovitá věc je součástí závodu, vytváří spolu jeden organizovaný soubor jmění, proto nabývá kupující vlastnické právo k nemovitým věcem ve stejný okamžik jako k celému závodu a vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí je deklaratorní povahy. Tento závěr je poplatný pro další způsoby převodu závodu obsahující nemovité věci – např. při vkladu závodu do základního kapitálu jiné obchodní korporace anebo při darování závodu.

Zvláštní ustanovení o koupi závodu upravují i situaci, kdy některá ze smluvních stran odstoupí od smlouvy. V zájmu zásady univerzality závodu dojde k přechodu pohledávek a závazků zpět na prodávajícího a opět platí, že - NOZ, § 2182 odst. 1: *„... z dluhů však prodávající nabývá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat. Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu prodávajícím, ručí kupující za jeho splnění. Nabytí pohledávek prodávajícím se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek.“* A kupující má informační povinnost, dle odstavce 2 tohoto paragrafu: *„Kupující oznámí svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy prodávající nabyl, bez zbytečného odkladu, že závazek zanikl odstoupením od smlouvy.*⁵⁴

Zvláštní ustanovení o koupi závodu se obdobně použijí i na jiné převody vlastnického práva k závodu, především při darování či směně (§ 2183): *„Ustanovení tohoto pododdílu se obdobně použijí i na jiné převody vlastnického práva k závodu a na prodej nebo jiný převod části závodu tvořící samostatnou organizační složku.*⁵⁵

⁵² KANCL – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. Výkladové stanovisko č. 24 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014 – k nabytí vlastnictví obchodního závodu při jeho koupi nebo vkladu do obchodní korporace. [online]. 9. 4. 2014 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/Stanovisko_24.pdf

⁵³ Tamtéž, s. 2.

⁵⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1257. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

⁵⁵ Tamtéž, s. 1257.

Těmito dalšími možnostmi, jak převést věc do vlastnictví jiné osoby (darováním a směnou), se budeme zabývat v následující části kapitoly.

4.2.2 Darování

Darování je typickým asynallagmatickým právním vztahem, neboť je vzájemně nepodmíněný, postrádá protiplnění, a je jednostranně zavazující. Dárce se prostřednictvím darovací smlouvy zavazuje bezplatně převést vlastnické právo k závodu na obdarovaného a ten dar přijmout, aniž by byl vázán protiplněním.

Jak bylo řečeno v závěru předcházející podkapitoly, pro náležitosti darovací smlouvy závodu se užijí obdobně i zvláštní ustanovení o koupi závodu, která nám jsou již známa, proto se dále zaměříme na obecná specifika darování, upravená v novém občanském zákoníku v § 2055 - 2078.⁵⁶

Písemná forma smlouvy se vyžaduje jen při darování věci zapsané ve veřejném rejstříku (např. závod, odštěpný závod, ochranná známka, nemovitosti), nebo pokud je darovaná věc předána až po projevení vůle věc darovat neboli dárce se zavázal slibem v budoucnu věc předat.

Jen v případech stanovených zákonem může dárce dar odvolat či odstoupit od smlouvy.⁵⁷

Odstoupit od smlouvy a vyvázat se tak z povinnosti dar odevzdat obdarovanému může dárce jen za předpokladu, že ještě nedošlo k plnění a životní podmínky dárce (např. úraz či onemocnění s trvalými následky) se po uzavření darovací smlouvy změnily tak zásadně, že ohrožují jeho výživu nebo plnění jeho vyživovací povinnosti (např. vůči dětem a manželovi). Účinkuje zde zásada „*clausula rebus sic stantibus*“ („za předpokladu, že věci zůstanou, jak jsou“) obsažená v každé smlouvě - pokud se jí smluvní strany výslovně nevzdaly - která zakládá právo dotčené strany uplatnit tzv. výhradu změny okolností, obsaženou v ustanovení § 1764-66, a konkrétně § 1765 odst. 1 říká: „*Dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit*

⁵⁶ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 803-810. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁵⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník: Smluvní právo*. [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-ve-zvlastni-casti/darovaci-smlouva/>

*a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. Uplatnění tohoto práva neopravňuje dotčenou stranu, aby odložila plnění.*⁵⁸

Pokud již došlo k plnění, předání závodu, které nastalo dnem účinnosti smlouvy, může dárce dar odvolat a požadovat jeho vrácení jen ze dvou důvodů: při upadnutí dárce do nouze, kterou si nezavinil (NOZ, § 2068) a odvolání pro hrubý nevděk obdarovaného, tj. porušení dobrých mravů vůči dárci (NOZ, § 2072).

Vzhledem k tomu, že závod je velmi hodnotná věc, mající přinášet zisk a užitek, je málo pravděpodobné, že by k této formě dispozice se závodem docházelo. Nejpravděpodobnější bude její uplatnění v rámci příbuzenských vztahů, kdy vlastník závodu nemá dědice a chce, aby rodinný majetek zůstal zachován pro další generace, anebo v případě jeho smrti nechce pozůstalé vystavovat dědickému řízení (nákladnému a někdy i zdlouhavému).

Na darování pro případ smrti myslí nový občanský zákoník v ustanovení § 2063: *„Darování závislé na podmínce, že obdarovaný dárce přežije, se posuzuje zpravidla jako odkaz. Podle ustanovení o darování se řídí, přijme-li obdarovaný dar a vzdá-li se dárce výslovně práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu.*⁵⁹ Má-li darovací smlouva míti účinku až v případě smrti dárce, pohlíží se na ní jako na odkaz a po dárcově smrti je součástí dědického řízení. Pokud však dárce písemně prohlásí, že se vzdává svého práva dar odvolat, stává se z odkazu institut darování pro případ smrti a dále se řídí dle ustanovení o darování. Zásadní rozdíl mezi těmito instituty je tedy v jejich odvolatelnosti – odkaz je odvolatelný, darování pro případ smrti nikoli.

4.2.3 Prodat, darovat či zdědit?

Z dosud uvedených faktů o možných způsobech nakládání se závodem je zajímavá otázka, shodná pro obě smluvní strany: Je výhodnější (daňově) závod prodat, darovat či zdědit?

Než vyřkneme odpověď na tuto otázku, zmiřme ještě všeobecně známé skutečnosti. Příjmy, které podléhaly dani dědické a darovací, byly od 1. 1. 2014 převedeny do zákona o dani z příjmů a příjmy z převodu nemovitostí do zákona o dani z nabytí nemovitých věcí. Přičemž příjem z dědictví je od daně plně osvobozen

⁵⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1213. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

⁵⁹ Tamtéž, s. 1245.

ve všech případech. A musíme rozlišovat, zda se jedná o disponování se závodem mezi příbuznými osobami, nebo lidmi bez příbuzenského poměru.⁶⁰

A nyní následuje naše odpověď, která je opravdu jen v rovině hypotetické: Mezi příbuznými se daňově vyplatí závod darovat ještě za života, mezi osobami, které nejsou v příbuzenském vztahu, je výhodnější závod zdědit (respektive nabýt jej formou odkazu v závěti zůstavitele).

Jak jsme k odpovědi dospěli, objasňujeme v následujícím pojednání.

1) Mezi příbuznými:

Nejméně výhodný ze všech zmiňovaných variant je jednoznačně prodej - prodávající odvádí daň z příjmů (zákon ale stanoví pro některé osoby a při splnění určitých podmínek osvobození od daně) a je-li součástí závodu nemovitost, tak i daň z převodu nemovitosti (daň z nabytí nemovitých věcí), pokud se nedohodnou, že ji platí nabyvatel. Kupující musí prodávajícímu pochopitelně zaplatit za závod kupní cenu.

Majitel závodu by měl tedy spíše uvažovat o jeho darování, nebo dědění. Tato dvě řešení jsou daňově stejně ošetřena, proto při výběru budou rozhodovat konkrétní administrativní a správní náklady vynaložené na převod vlastnického práva darem nebo jeho přechod dědictvím.

Darování – pokud jde o příbuzného v přímé linii, je příjem z daru plně osvobozen od daně z příjmů. Daň z nabytí nemovitých věcí se netýká bezúplatných příjmů, a tak by tato varianta rodinné příslušníky finančně nezatížila.

Dědictví – dědic v první linii, povoláný zůstavitelem k dědění závodu na základě závěti či dědické smlouvy, by stejně jako u darování, neplatil žádné daně. Příjem z dědictví je od roku 2014 nově osvobozen ve všech případech, hradí se však notářský poplatek za řízení o pozůstalosti a vypořádání dědictví může trvat i několik měsíců.

2) Mezi osobami bez příbuzenského vztahu (např. rodinný přítel):

Při prodeji musí kupující (přítel) opět zaplatit kupní cenu závodu a prodávající pak odvést daň z příjmů (15 % u fyzické a 19 % u právnické osoby).

V případě darování, protože nejde o příbuzenský vztah, obdarovaný odvádí daň z příjmů ve výši 15 % z hodnoty závodu, kterou stanoví znalecký posudek, jehož vyhotovení představuje další náklady.⁶¹

⁶⁰ *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2014 s přehledy změn.* Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-840-6.

⁶¹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky.* 1992, částka 117, s. 3473-3491. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-danich-z-prijmu>

Dědictví – nový občanský zákoník zavádí možnost dědění mezi nepříbuznými osobami pro určitou věc či právo, tzv. odkazem, zřízeným v dovětku závěti. Zůstavitel může odkázat jednotlivou část svého majetku přímo konkrétní osobě (odkazovníku), který se ale nestává dědicem a nevstupuje tak do dědického řízení spolu s ostatními pozůstalými a v konečném důsledku se tak nepodílí na úhradě zůstavitelových dluhů. Odkazovník se naopak stává věřitelem dědiců a má vůči nim pohledávku na vydání odkázané věci. Odkazovník, v našem případě přítel, nebude opět platit za odkázaný (zdeděný) závod daň z příjmů (příjem z dědictví od roku 2014 osvobozen ve všech případech). Bude muset jen zaplatit notářský poplatek za vyřízení odkazu, který se vypočítává z hodnoty zděděného závodu zjištěné znaleckým posudkem.⁶²

U převodu (přechodu) vlastnického práva k závodu mezi osobami bez příbuzenského poměru je tedy nejefektivnější užít odkazu v závěti. Daňové povinnosti se vyhnou obě strany a odkazovník hradí jen náklady spojené s vyřízením pozůstalosti.

4.2.4 Směna a vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace

Jedná se o poslední z možností, jak dle nového občanského zákoníku převést vlastnické právo k věci na jinou osobu. Obdobně jako u darování, tak i pro obsah směnné smlouvy se adekvátně použijí zvláštní ustanovení o koupi závodu, přičemž základní ustanovení o směně nalezneme v ustanovení § 2184 - 2188 a smluvní strany se označují jako zcizitel (prodávající) a příjematel (kupující).⁶³

Mezi koupí a směnou však existují jisté odlišnosti, jejichž charakteristické znaky lze následovně shrnout:

- a) **koupě** – závazek jedné strany předat věc a převést k ní vlastnické právo, závazek druhé strany převzít věc a zaplatit za ní kupní cenu (směna věci za peněžité plnění)
- b) **směna** – závazek jedné strany převést vlastnické právo k věci, závazek druhé strany převést vlastnické právo k jiné věci (směna věci za věc)

Uzavřením směnné smlouvy dochází de facto k výměně shodných závazků obou smluvních stran (k výměně majetkových hodnot) - závazků převést své vlastnické právo k určené věci na protistranu a tuto věc jí odevzdat ve stavu, v jakém byla v okamžiku uzavření smlouvy.

⁶² BEZOUŠKA, P. a L. PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník 2014: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 196-198. ISBN 978-80-7263-819-2.

⁶³ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 833-834. ISBN 978-80-7208-922-2.

Obchodní závod je zákonem označen za věc hromadnou, se kterou lze disponovat jako celkem v jeden okamžik, a tudíž má jeho vlastník právo jej vyměnit za jinou věc a získat tak jinou majetkovou hodnotu.

Nic nebrání tomu směnit závod za jiný, ale nejčastější směnou v případě závodu je jistě jeho vklad do základního kapitálu jiné společnosti a získání tak vlastnického práva k podílu na společnosti.

Vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace

Přestože vklad závodu do základního kapitálu jiné společnosti je specifickým druhem směny, kdy je směňována věc za věc – závod za obchodní podíl, můžeme na vklad zároveň pohlížet jako na zvláštní způsob úplatného převedení věci do vlastnictví jiného, kdy hodnota závodu (věci) je oceněna znalcem a vyčíslena v penězích, za něž se nabývá (vlastně kupuje) účast v obchodní korporaci, tj. podíl.

Vlastník závodu tak většinou činí za účelem nabytí či zvýšení své účasti v jiné společnosti, přesněji získání určitého vlastnického podílu, jehož kvalita a kvantita se odvíjí od poměru vkladů ostatních společníků na základním kapitálu obchodní korporace. Kromě podílu na zisku, ale i ztrátě či likvidačním zůstatku, nabývá společník jistá práva a povinnosti, které jsou pro jednotlivé právní formy obchodních korporací odlišné, stejně jako jejich povinnost tvořit, či netvořit základní kapitál (respektive vkladová povinnost společníků).⁶⁴

Pravidla pro tvorbu základního kapitálu obsahuje zákon o obchodních korporacích, který rozděluje obchodní korporace na obchodní společnosti (dále „společnosti“) a družstva a rozeznává i tzv. nadnárodní formy těchto dvou kategorií. Dále se budeme zabývat jen obchodními společnostmi, jakožto nejčastěji užívanou právními formou právnické osoby coby podnikatele.

Z hlediska zákonné povinnosti vytvářet u některých právních forem obchodních korporací základní kapitál, je důležité další členění společností na osobní a kapitálové, jelikož obecně lze říci, že osobní společnosti základní kapitál vytvářet nemusejí, kdežto kapitálové tuto povinnost mají (jak ostatně již naznačuje jejich pojmenování):

- a) osobní – veřejná obchodní společnost (v. o. s.) a komanditní společnost (k. s.),
- b) kapitálové – společnost s ručením omezeným (s. r. o.) a akciová společnost (a. s.).⁶⁵

⁶⁴ HEJDA, J. et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 30-52. ISBN 978-80-7263-823-9.

⁶⁵ Tamtéž, s. 14-15.

Toto dělení je též podstatné z hlediska ručení za dluhy společnosti – společníci osobních společností (vyjma komanditistů) ručí celým svým majetkem, kdežto v kapitálových společnostech (včetně komanditistů z k. s.) ručí jen do výše svého nesplaceného vkladu dle zápisu v obchodním rejstříku.

Základní kapitál vytvářejí vždy kapitálové společnosti – u akciové společnosti je v minimální výši 2 miliony Kč (případně 80 tisíc EUR) a minimální výše vkladové povinnosti společníka není stanovena, na rozdíl od společnosti s ručením omezeným, kde naopak není zákonem výslovně určena minimální výše základního kapitálu, ale je dána minimální výše vkladu společníka představující 1 Kč. A jelikož zákon o korporacích umožňuje vytvářet jednočlenné společnosti, může být základní kapitál společnosti s ručením omezeným pouhá koruna česká.

Z osobních společností ukládá zákon vkladovou povinnost jen komanditistovi v komanditní společnosti a její výše není zákonem stanovena, tudíž může činit opět jen 1 Kč. Nicméně společníci osobních společností mají právo si vkladovou povinnost sjednat ve společenské smlouvě.⁶⁶

Nově je potřebné rozlišovat pojmy vklad a předmět vkladu do společnosti. Vklad je podle zákona o obchodních korporacích - § 15 odst. 1: „... *peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace. U akciové společnosti se vklad označuje jako jmenovitá nebo účetní hodnota akci*“. Předmětem vkladu je dle tohoto ustanovení, odst. 2: „... *věc, kterou se společník nebo budoucí společník (dále jen „vkladatel“)* zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní (dále jen „vkladová povinnost“)⁶⁷. Vloženy mohou být kromě peněžních prostředků i věci movité či nemovité, jejichž hodnota se zjišťuje znaleckým posudkem.

Základní kapitál je souhrnem všech vkladů do společnosti, takže společníci při ujednávání své vkladové povinnosti při zakladatelském právním jednání by měli této skutečnosti věnovat pozornost. Protože výše základního kapitálu je veřejnou informací o společnosti, jelikož se zapisuje do obchodního rejstříku, a vůči třetím osobám má určitou vypovídající hodnotu o solidnosti, důvěryhodnosti a kapitálovém zázemí společnosti.

Závod jako věc hromadná představuje nepeněžitý vklad do společnosti, jehož hodnota se stanovuje znaleckým posudkem. Znalce již nemusí jmenovat soud,

⁶⁶ JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 9-21. ISBN 978-80-2474834-4.

⁶⁷ Tamtéž, s. 24.

ze seznamu znalců jej určují - při založení společnosti zakladatelé, po vzniku společnosti její příslušný statutární orgán (např. jednatele, představenstvo). Znalecký posudek obsahuje kromě částky, na kterou se závod oceňuje, i popis tohoto nepeněžitého vkladu a metody ocenění.⁶⁸

Před vznikem obchodní korporace (tj. před jejím zapsáním do obchodního rejstříku) spravuje a přijímá vklady do společnosti správce vkladů pověřený touto funkcí zakladatelským právním jednáním. Po splnění vkladové povinnosti vydává společníkovi potvrzení o jejím splnění, tzn. o vnesení předmětu vkladu do společnosti, v případě vložení závodu hovoří zákon o korporacích následovně - § 21: „*Je-li nepeněžitým vkladem závod nebo jeho část, je předmět vkladu vnesen účinností smlouvy o vkladu.*“⁶⁹ V případě nepeněžitého vkladu, musí být věc (respektive závod) vnesena ještě před konstitutivním zápisem do obchodního rejstříku (u peněžitého vkladu však postačí pro vznik korporace splnění zákonem předepsané výše z celé vkladové povinnosti).

Vlastnické právo k vloženému závodu nabývá společnost až svým vznikem, neboť až tímto okamžikem získává právní osobnost a stává se tak způsobilá k právním jednáním. Pokud je závod vkládán do již existující obchodní korporace, dochází k nabytí vlastnického práva k předmětu vkladu až zápisem této skutečnosti do obchodního rejstříku, tj. uložením směnné smlouvy o vkladu závodu (uzavřené se statutárním orgánem nabyvatele) do sbírky listin. Takto přistoupiví společník ztrácí veškerá práva k předmětu vkladu (k závodu) a zanikne-li jeho účast ve společnosti, nemá nárok požadovat vrácení předmětu vkladu.

Pokud je součástí závodu nemovitost, vyvstává zde stejně jako při koupi závodu otázka, kdy nabývá společnost vlastnické právo k závodu, jelikož § 1105 stanoví, že v případě převodu vlastnického práva k nemovité věci zapsané ve veřejném seznamu se tato věc nabývá do vlastnictví teprve až zápisem do takového seznamu. Obecně tak platí v případě všech převodů konstitutivní povaha vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí. Členové již jednou zmiňované Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy (KANCL) vydali i k této problematice nezávazné stanovisko a dospěli shodně k názoru, že vklad do katastru nemovitostí má

⁶⁸ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997, částka 54, s. 2868-2877. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-ocenovani-majetku>

⁶⁹ JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 24. ISBN 978-80-2474834-4.

v tomto případě převodu (správněji přechodu) vlastnického práva k nemovité věci výjimečně deklaratorní povahu, s čímž opět souhlasíme, a níže ze stanoviska citujeme:

„V případě vkladu obchodního závodu do obchodní korporace při jejím založení nabývá obchodní korporace vlastnické právo k obchodnímu závodu jako celku okamžikem vzniku, v jiných případech okamžikem zveřejnění údaje o uložení smlouvy o vkladu do sbírky listin. Vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí k nemovitostem zapsaným v katastru nemovitostí náležejících ke vkládanému obchodnímu závodu má deklaratorní povahu.“⁷⁰

4.3 Přenechání věci k užití jinému

V další kapitole této práce zaměříme svoji pozornost na závazky z právních jednání, při kterých dochází k (dočasnému) přenechání věci k užití jiné osobě – na nájem, pacht, výprosu, výpůjčku, zápůjčku, úvěr a licence. Již na první pohled je zřejmé, že není možné u všech těchto závazků použít obchodní závod jako jejich předmět, což si následovně vysvětlíme.

4.3.1 Pacht či nájem

Nový občanský zákoník zavádí „staronové“ pojetí nájmu, které v našem právním řádu platilo do roku 1950. Činí se rozdíly mezi právem cizí věc jen užívat, tj. nájmem, a právem cizí věc nejen užívat, ale i požívat z ní plody, užitky a zisk, zkrátka věc přináší i užitek, který je možno spotřebovávat, tj. pachtem.

Společnými znaky obou pojetí však jsou: dočasnost, přenechání věci k užívání, její ovládnutí (detence) a úplatnost (na rozdíl od výprosy a výpůjčky, které sice také dočasně přenechávají věc jiné osobě, ale bezplatně).⁷¹

Provozování závodu má nést užitek, generovat zisk, proto z výše řečeného plyne, že pro dispozici „přenechání závodu k užití jiné osobě“ použije z nového občanského zákoníku ustanovení o pachtu a nikoli o prostém nájmu.

Obdobně jako u koupě závodu, opouští se koncepce samostatného smluvního typu tak, jak tomu bylo v obchodním zákoníku, který znal speciální smluvní typ „nájem

⁷⁰ KANCL – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Výkladové stanovisko č. 24 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014 – k nabytí vlastnictví obchodního závodu při jeho koupi nebo vkladu do obchodní korporace.* [online]. 9. 4. 2014 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/Stnovisko_24.pdf

⁷¹ HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 213-256, 553-593. ISBN 978-80-7400-287-8.

podniku“ a již není povinná její písemná forma. Při uzavírání smlouvy o pachtu se použijí obecná a základní ustanovení nového občanského zákoníku zakotvená v § 2332 - 2341, se zřetelem na odchylky obsažené ve speciální úpravě nazvané Pacht závodu (§ 2349 – 2537), přičemž poslední paragraf obecné právní úpravy pachtu odkazuje ještě na subsidiární užití pravidel nájmu - NOZ, § 2341: „*Není-li v ustanoveních tohoto oddílu stanoveno něco jiného, použijí se pro pacht přiměřeně ustanovení o nájmu.*“⁷²

Vedle pachtu obchodního závodu je pravděpodobně častěji realizován pacht zemědělské nebo lesní půdy, a proto i tento předmět pachtu má svoji specifickou úpravu ve zvláštních ustanoveních Zemědělský pacht v § 2345 - 2348.

V obecných ustanoveních o pachtu najdeme mimo jiné vymezení předmětu pachtu, kterým je jen věc přinášející vlastním přičiněním pachtýře výnosy a plody, a práva a povinnosti smluvních stran. Smluvními stranami pachtu jsou propachtovatel (vlastník závodu) a pachtýř (jeho budoucí provozovatel). Pachtýř má povinnost o svěřenou věc pečovat jako řádný hospodář. Dojde-li z objektivních příčin (např. ekonomických či přírodních) k výkyvu ve výnosech, nese riziko pachtýř, který jej však může kryt z pojištění.

Pacht je ujednána za úplaty a pachtovné, kterým jsou buď peníze, nebo ujednaná část výnosu, může být propachtovatelem za přesně určených podmínek zvýšeno, nebo naopak na žádost pachtýře sníženo. Propachtovatel jako vlastník věci je povinen a oprávněn na propachtované věci provádět nezbytná opatření a opravy a pokud se v důsledku toho předmět pachtu vylepší natolik, že pachtýř dosáhne vyššího výnosu, tak dle nové občanskoprávní úpravy v § 2335: „... může se propachtovatel domáhat přiměřeného zvýšení pachtovného.“⁷³ Pachtýř má právo požadovat slevu z pachtovného, klesne-li výnos z pachtovného pod polovinu běžného výnosu v důsledku neodstranění vady na věci, kterou má propachtovatel povinnost odstranit. Pachtýř má totiž povinnost provádět jen běžnou údržbu a opravu věci. Umožňuje-li vada dosáhnout jen nepatrného výnosu, vzniká pachtýři právo na prominutí pachtu, nebo může pachtýř vypovědět pachtovní smlouvu bez výpovědní doby. Propachtovatel může takto pacht vypovědět také z následujících důvodů – NOZ, § 2334: „*Propachtuje-li pachtýř propachtovanou věc jinému, přenechá-li ji jinému*

⁷² ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 882. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁷³ Tamtéž, s. 881.

*k užívání nebo změni-li hospodářské určení věci, anebo způsob jejího užívání nebo požívání bez propachtovatelova předchozího souhlasu.*⁷⁴

Byl-li pacht sjednán na dobu neurčitou, činí výpovědní doba šest měsíců a musí skončit k poslednímu dni pachtovního roku – u zemědělského pachtu do 30. září, u ostatních pachtů do 31. prosince. Pachtovní smlouva uzavřená na dobu určitou končí uplynutím sjednané doby, lze ji však prodloužit na stejně dlouhou dobu, pokud propachtovatel včas doručí pachtýři výzvu (6 měsíců před koncem pachtu), zda hodlá v pachtu pokračovat a pachtýř na výzvu souhlasně odpoví v zákonné lhůtě (3 měsíce od doručení výzvy).

Po skončení pachtu je pachtýř povinen neodkladně navrátit propachtovateli předmět pachtu, jinak propachtovateli patří pachtovné, jako by pacht stále trval, avšak jeho výše se vypočítá jako užitky z věci za celý pachtovní rok.

Obecná úprava pachtu je v dostatečné míře dobře aplikovatelná na pacht závodu a vyskytuje se jen málo odchylek typických pro náš předmět závazkového právního vztahu, blíže specifikovaných ve zvláštních ustanoveních pododdílu Pacht závodu.

Propachtovatel (vlastník) závodu nemusí být podnikatelem, ale pachtýř již musí vlastnit příslušné podnikatelské oprávnění k provozování závodu, řádně jej provozovat a předmět činnosti závodu může změnit jen po předchozím výslovném ujednání, jinak je to důvod k okamžité výpovědi pachtovní smlouvy. Pachtýř však již nemusí být podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku, jak tomu bylo dle obchodního zákoníku (§ 488d).⁷⁵

Smluvní strany pořídí zápis o předání závodu s uvedením všeho, co se předává, co dle účetních záznamů chybí a označí případné vady předmětu pachtu. Opomene-li se do zápisu uvést věc závodu náležející, nepřihlíží se k tomu a pachtýř ji může požívat.

Nabytí poživacího práva k závodu je závislé na tom, zda je pachtýř zapsán v obchodním rejstříku. Není-li zapsán, tak účinností pachtovní smlouvy nabývá pachtýř tohoto práva, je-li zapsán, tak až po uložení dokladu o pachtu závodu ve sbírce listin obchodního rejstříku.

⁷⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 881. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁷⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik>

Jelikož součástí závodu jsou kromě aktiv i pasiva, přejímá pachtýř i dluhy se závodem související, ale jen ty, o nichž věděl nebo je musel předpokládat. Stejně jako u koupě závodu existuje i zde informační povinnost smluvních stran a propachtovatel musí informovat své věřitele i dlužníky o pachtu závodu. Pokud některý z věřitelů s propachtováním nesouhlasí, zůstává věřitelem dluhů propachtovatel, případně se věřitel může domáhat soudního rozhodnutí, že je pacht vůči němu neúčinný, stanou-li se jeho pohledávky těžko vymahatelné. Právo dovolat se neúčinnosti pachtu zaniká věřiteli do 1 měsíce, kdy se o pachtu dověděl, nejpozději ale do 3 měsíců ode dne účinnosti smlouvy.

Pachtýři nastává informační povinnost vůči věřitelům a dlužníkům propachtovaného závodu zánikem pachtu, na nějž se použijí obecná ustanovení o pachtu. Pohledávky a dluhy náležející k závodu přecházejí na propachtovatele dnem zániku pachtu, „... z dluhů však propachtovatel nabývá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat. Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu propachtovatelem, ručí pachtýř za jeho splnění. Nabytí pohledávek propachtovatelem se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek.“ (NOZ, § 2355).⁷⁶

Pachtem závodu se převádí i činnosti zaměstnavatele dle zákoníku práce (konkrétně § 338 odst. 2), a sice nejprve na pachtýře a po zániku pachtu zpět na propachtovatele. Po skončení pachtu se navracejí propachtovateli i zbývající jednotlivé složky závodu.

4.3.2 Výprosa, výpůjčka, zápůjčka, úvěr či licence

Ostatní závazky z právních jednání, při kterých dochází k přenechání věci k užití jiné osobě a jsou uvedeny ve čtvrté části nového občanského zákoníku, v relativních majetkových právech, si nejprve jen stručně charakterizujeme a pak zhodnotíme, zda je vhodné jejich užití pro obchodní závod a zda se jimi budeme dále zabývat podrobněji.

Výprosa (*precarium*) je bezplatné přenechání individuálně určené věci k užívání, aniž by půjčitel s výprosníkem sjednal dobu a účel užití, proto může požadovat její vrácení kdykoli dle svého uvážení.

⁷⁶ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 886. ISBN 978-80-7208-922-2.

Výpůjčka vzniká uzavřením smlouvy o výpůjčce nezuživatelné věci (nespotřebovatelné, jen případně opotřebovatelné), ve které se půjčitel zavazuje vypůjčitelu přenechat věc k bezplatnému a dočasnému užívání, tj. doba užití je v tomto případě již stanovená. Pokud by výpůjčka byla úplatná, jednalo by se naopak o nájem či pacht věci.

Zápůjčka (dle starého občanského zákoníku půjčka) učiněná uzavřením smlouvy o zápůjčce zastupitelné věci (nahraditelné stejnou věcí) ukládá zapůjčitelu povinnost přenechat vydlužiteli věc, nejčastěji peníze jako platidlo, a vydlužiteli povinnost po čase věc stejného druhu vrátit. Případně bylo-li sjednáno, tak i s úroky (při peněžité zápůjčce), nebo namísto úroků ve větším množství či lepší jakosti věci téhož druhu (při nepeněžité zápůjčce). Není-li smluvně určeno, kdy má být zápůjčka vrácena, tak praví NOZ v § 2393 odst. 1, že: „... je splatnost závislá na vypovězení smlouvy. Není-li o výpovědi ujednáno nic jiného, je výpovědní doba šest týdnů.“⁷⁷

Úvěrem se obdobně jako u zápůjčky úvěrující (dříve věřitel) smluvně zavazuje k dočasnému přenechání věci (peněžních prostředků určité částky) úvěrovanému (dříve dlužník), a ten se zavazuje vrátit peněžní prostředky ve stejné měně a množství, v jaké mu byly poskytnuty, a zaplatit úrok. To vše v dohodnuté době, popř. před jejím uplynutím.

Licence je závazkem, ze kterého pramení oprávnění k užití práva duševního vlastnictví, které poskytuje nabyvateli poskytovatel v ujednaném rozsahu a obvykle za odměnu.

Z takto určených příznačných znaků jednotlivých závazků vyplývá, že je pro nakládání se závodem jako celkem nelze použít. Buď z důvodu neadekvátnosti předmětu či plnění závazku (zápůjčka – zastupitelná věc, úvěr – peněžní prostředky, úrok, licence – duševní vlastnictví), nebo pro svoji nehospodárnost a logiku postrádající důvod (výprosa, výpůjčka), neboť závod je věcí mající přinášet svému majiteli užitek a obživu, proto si lze jen těžko představit reálnou situaci, kdy by podnikatel souhlasil s výprosou či výpůjčkou svého pracně vybudovaného organizovaného souboru jmění.⁷⁸

⁷⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 893. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁷⁸ Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník: Smluvní právo*. [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

5 OMEZENÍ VÝKONU VLASTNICKÉHO PRÁVA K ZÁVODU

Po věcném právu vlastnickém (výlučném a přímém právním panství individuálně určené osoby nad konkrétní věcí), které opravňuje vlastníka závodu s ním volně disponovat (převádět či dočasně poskytnout jinému k užívání a požívání), věnujeme dále pozornost věcným právům k cizím věcem, tj. na omezení vlastnického práva.

Zákon za ně označuje právo stavby, věcná břemena, zástavní právo a zadržovací právo. Z nich na základě obecně známých skutečností vybíráme k rozboru jen zástavní právo, jako relevantní možnou dispozici se závodem pro účel naší analytické činnosti nové obchodněprávní úpravy. Předmětem zástavy může totiž být každá obchodovatelná věc, kterou obchodní závod bezesporu je.

5.1 Zástava

Zástavní právo je jedním z prostředků pro zajištění dluhu, který upevňuje jistotu věřitele, že dlužník dostojí své povinnosti řádného plnění a v případě, že tomu tak nebude, opravňuje věřitele za stanovených podmínek uspokojit svoji pohledávku zpeněžením zastavené věci ve veřejné dražbě, nebo jejím prodejem na základě zvláštního zákona. Zástavce (majitel závodu) tak musí strpět výkon zástavního práva v podobě prodeje svého závodu a dochází tímto způsobem k zákonem oprávněnému zásahu do jeho vlastnického práva.

„Zástavní právo se od dalších zajišťovacích prostředků odlišuje v tom, že má věcnou povahu, tzn. zásadně následuje právní osud zajištěné věci (zástavy), což je současně jeho hlavní výhodou.“⁷⁹ Zástavní právo se tedy váže na závod, nikoli na jeho vlastníka, a pokud vlastnické právo k závodu přejde nebo je převedeno na jinou osobu, nastává stejná dispozice také se zástavním právem.

Stejně jako v obchodním zákoníku, tak ani v novém kodexu civilního práva není ustanoven zvláštní smluvní typ pro zastavení závodu, proto se přiměřeně užije obecná úprava zástavního práva dle ustanovení v § 1309 - 1394.⁸⁰

⁷⁹ KANCL – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Novinky v zástavním a zadržovacím právu*. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

⁸⁰ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 554-578. ISBN 978-80-7208-922-2.

Nový občanský zákoník sjednocuje a zavádí společný termín pro to, co lze zástavním právem (předmětem zástavy) zajistit, a tím termínem je „dluh“ – NOZ, § 1311 odst. 1: *„Zástavním právem lze zajistit dluh o určité výši nebo dluh, jehož výši lze určit kdykoli v době trvání zástavního práva. Zástavním právem lze zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý, podmíněný nebo i takový, který má vzniknout teprve v budoucnu.“*⁸¹

Dřívější občanský zákoník a zrušený obchodní zákoník totiž používaly nejednotné názvosloví a zástavní právo zajišťovalo jednak splnění závazku, nebo povinnosti dlužníka anebo zajišťovalo pohledávku.

Nově zákon rozlišuje situace, kdy se dluh zajišťuje a kdy utvrzuje: *„Zajištění dluhu slouží k tomu, aby měl věřitel jistotu, že dojde ke splnění dluhu v případech, kdy dlužník sám dluh neplní. Kromě dlužníka se tak může za splnění dluhu zavázat navíc nějaká další osoba, nejčastěji ručitel, nebo dlužník poskytne věřiteli určitou majetkovou jistotu, například v jeho prospěch zřídí zástavní právo,“* popisuje Štrosová. *„Utvrzení dluhu je pak nástrojem, který má dlužníka motivovat, aby svůj dluh sám opravdu splnil.“*⁸²

K zajištění dluhu dochází prostřednictvím zástavní smlouvy a nový občanský zákoník výslovně stanovuje, ve kterých případech je povinná její písemná podoba - § 1314 odst. 1: *„Není-li movitá věc jako zástava odevzdána zástavnímu věřiteli, nebo osobě třetí, aby ji pro zástavního věřitele opatrovala, vyžaduje se pro zástavní smlouvu písemná forma.“* V některých případech toto ustanovení, v odstavci 2, vyžaduje pořízení zástavní smlouvy formou veřejné listiny (tj. formou notářského zápisu):

„Zástavní smlouva vyžaduje formu veřejné listiny,

a) je-li zástavou závod nebo jiná věc hromadná,

b) je-li zástavou nemovitá věc, která nepodléhá zápisu do veřejného seznamu, nebo

*c) má-li zástavní právo k movité věci vzniknout zápisem do rejstříku zástav.“*⁸³

Notářem sepsaná zástavní smlouva tak zřídí zástavní právo k příslušnému závodu, s přesným určením dluhu (druh a výše), pro který vzniklo. Hodnota zastaveného závodu se doloží znaleckým posudkem o jeho ocenění.

⁸¹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 555-556. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁸² JANUŠ, J. Zástavou může být všechno, s čím jde obchodovat. *Hospodářské noviny: speciální příloha Nové občanské a obchodní právo*. 27. 6. 2014, č. 124, s. 7. ISSN 1213-7693.

⁸³ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 557. ISBN 978-80-7208-922-2.

Podnikatelé zapsaní v obchodním rejstříku mají navíc povinnost uložit zástavní smlouvu do sbírky listin a nový občanský zákoník v § 1316 určuje, že: „Zástavní právo k věci zapsané ve veřejném seznamu vzniká zápisem v tomto seznamu, ledaže jiný právní předpis stanoví jinak.“⁸⁴ Ale dále zákoník v § 1319 odst. 2 říká: „Zástavní právo k nemovité věci nezapisované do veřejného seznamu, k závodu a movité věci hromadné vznikne zápisem do rejstříku zástav.“⁸⁵, který vede v elektronické podobě Notářská komora ČR. Z toho tedy vyplývá, že zástavní právo k závodu vzniká vždy až zapsáním do rejstříku zástav. Tento zápis bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy provede notář, který ji sepsal. Povinnost uložit zástavní smlouvu do obchodního rejstříku tím zůstává nedotčená, tento zápis má však jen deklaratorní účinek.

Univerzalita závodu neumožňuje zastavenému závodu zříditi další zástavní právo pro jeho jednotlivé věci, např. zastavit nemovitosti, stroje, automobily. Zástavní právo k závodu se vztahuje jak na všechny věci, které součástí závodu již jsou, tak i na věci, které k závodu přibudou. Je-li však zástavním právem postižena jen pobočka závodu a podnikatel chce k zajištění dluhu použít další ze svých poboček (zástavou nezatíženou), může tak učinit, nemůže však k zajištění použít již závod jako celek.

Vlastník závodu může samozřejmě zatížit zástavním právem jen některou ze složek závodu, pokud není zatížen zástavou jako celek, třeba pouze nemovitost: „Notář může rovněž sepsat smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem, které jsou evidované v katastru nemovitostí, katastrální úřad notářské zápisy přezkoumává zjednodušeným postupem. Zástavní právo i v tomto případě však vzniká jeho zápisem (vkladem) do katastru nemovitostí.“⁸⁶

V případě nesplacení dluhu řádně a včas je věřitel oprávněn být uspokojen z výtěžku z veřejné dražby zastaveného závodu, pokud si smluvní strany neujednaly jiný způsob zpeněžení (např. realitní kanceláří). O započítání výkonu zástavního práva a způsobu uspokojení ze zástavy závodu musí zástavní věřitel písemně informovat zástavního dlužníka a stejně tak i zajistit zápis o této skutečnosti do rejstříku zástav a do obchodního rejstříku, kde je zástavní právo též zapsáno. Po tomto zápisu musí uplynout kogentní lhůta 30 dnů, aby mohl zástavní věřitel závod zpeněžit. Další postup definuje ustanovení § 1369: „Zástavní věřitel podá zástavnímu dlužníkovi bez

⁸⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 558. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁸⁵ Tamtéž, s. 558.

⁸⁶ Notářská komora ČR. *Zástavní smlouvy a Rejstřík zástav*. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.nkcr.cz/index.php?page=zastavnismlouvy>

*zbytečného odkladu po zpeněžení zástavy v písemné formě zprávu, ve které uvede údaje o prodeji zástavy a nákladech s ním spojených, jakož i o jiných nákladech, na jejichž náhradu má zástavní věřitel právo, o výtěžku z prodeje a jeho použití.*⁸⁷

Zástavní právo však může zaniknout dříve, nežli zajištěný dluh dospěje neboli je splatný. Taková situace nastane, když dojde k převodu vlastnického práva k věci a nabyvatel byl v dobré víře, že věc není zatížena zástavním právem. Je-li však zástavní právo evidováno v některém z veřejných seznamů – což v případě závodu je minimálně v rejstříku zástav, nemůže se nabyvatel dovolávat toho, že o něm nevěděl, a zástavní právo k nabytému závodu trvá. Jde tedy k tíži nabyvatele závodu, pokud si sám neověří, ať již v rejstříku zástav či obchodním rejstříku, zda nenabývá vlastnické právo k závodu zatíženého zástavou.

Zástavní právo ale zásadně končí zánikem zastavené věci (příčemž pohledávka dále trvá), což v případě závodu by mohlo nastat snad v důsledku devastujícího požáru či živelné přírodní katastrofy. Ale pak by následovala likvidace závodu, v rámci které by mohl být uspokojen zástavní věřitel, za předpokladu, že nějaká majetková podstata zůstala zachována pro její vypořádání.

Kromě závodu je možné i zastavení obchodního podílu v obchodních korporacích. Nový občanský zákoník označuje podíl za věc a je možné jej zastavit vždy (dříve jen u s. r. o.), když je podíl převoditelný. Nelze tedy zastavit podíl společníka v osobních společnostech - konkrétně u všech společníku veřejné obchodní společnosti a komplementáře v komanditní společnosti (komanditista má postavení společníka s. r. o.), nebo pokud převod podílu zakazuje společenská smlouva (včetně stanov a zakladatelské listiny). Pokud lze převést podíl jen za určitých podmínek stanovených ve společenské smlouvě, je vyžadováno splnění stejných podmínek i při zřízení zástavního práva k tomuto podílu (např. souhlas valné hromady).⁸⁸

Zástavní právo k podílu vzniká až s jeho zápisem do obchodního rejstříku, nikoli tedy účinkem smlouvy. Je-li s podílem spojeno hlasovací právo, může jej zástavní věřitel vykonávat, jen pokud si to strany sjednaly. Takže může nastat i taková situace, kdy o osudu obchodního závodu bude hlasováním rozhodovat zástavní věřitel, místo vlastníka obchodního podílu. Ale to se již dostáváme k další otázce, řešící se v této práci: Jak ovlivňují statusové změny na straně vlastníka obchodní závod?

⁸⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 572. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁸⁸ HEJDA, J. et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 44-46. ISBN 978-80-7263-823-9.

6 STATUSOVÉ ZMĚNY PODNIKATELE A JEJICH VLIV NA ZÁVOD

Přeměnu právnické osoby zařazujeme do této práce z toho důvodu, že změny v osobě podnikatele (právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku) se bezprostředně dotýkají existence závodu, přesněji organizovaného souboru jmění podnikatele.

Při fúzi či rozdělení se právnická osoba ruší bez likvidace a závod (jmění podnikatele) přechází na nástupnickou právnickou osobu. Při změně právní formy se ale podnikatel neruší, respektive nezaniká, a dispozice se závodem nenastává, dochází jen ke změně organizační struktury podnikatele a právního postavení společníků.⁸⁹

Rozhodnou-li se však vlastníci závodu o dobrovolném zrušení právnické osoby (nedobrovolné je na základě soudního rozhodnutí), vstupuje tímto dnem současně do likvidace. Je jmenován likvidátor, který má za úkol vypořádat majetkové poměry zrušené právnické osoby, vypořádat se s jejími věřiteli, dlužníky i zaměstnanci, a řádně naložit s likvidačním zůstatkem, je-li nějaký. Rozdělením likvidačního zůstatku mezi vlastníky likvidace končí a právnická osoba zaniká. Je-li právnická osoba zapsána v obchodním rejstříku, zaniká až výmazem z tohoto rejstříku, který se provádí na základě návrhu podaného likvidátorem po vyplacení likvidačního zůstatku.⁹⁰

Obecnou právní úpravu přeměny právnické osoby, z větší části převzatou ze zrušeného obchodního zákoníku, najdeme opět v novém občanském zákoníku, v obecných ustanoveních o právnických osobách. Zákonodárce ji definoval tak, aby byla použitelná na veškeré právnické osoby všech právních forem.

Detailnější úpravy přeměn jednotlivých typů právnických osob nacházíme v příslušných oddílech nového občanského zákoníku, nebo v jiných právních předpisech. Například konkrétní pravidla pro přeměnu obchodních korporací definuje zákon o přeměnách obchodních korporací, který hned ve svém prvním paragrafu odkazuje na subsidiární řešení některých otázek dle nového občanského zákoníku či zákona o korporacích, pokud je tento speciální právní předpis neřeší.

⁸⁹ NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 50-58. ISBN 978-80-247-5163-4.

⁹⁰ JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 11-12. ISBN 978-80-2474834-4.

Zákon o přeměnách obchodních korporací dále říká, že - § 1 odst. 2: „Přeměnou se pro účely tohoto zákona rozumí fúze společnosti nebo družstva, rozdělení společnosti nebo družstva, převod jmění na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla.“⁹¹ Tyto způsoby přeměny se uskutečňují na základě písemného projektu přeměny, který vyhotovuje statutární orgán zúčastněných stran a schvalují jejich nejvyšší orgány (všichni společníci, valná hromada či členská schůze) způsobem určeným tímto zákonem. Přeměna je účinná jejím zveřejněním v obchodním rejstříku.

„Návrh na zápis přeměny do veřejného rejstříku musí být podán nejpozději do dvanácti měsíců od stanovení rozhodného dne.“⁹² Rozhodný den se stanovuje z účetního důvodu, jelikož den rozhodnutí o přeměně se neshoduje se dnem zápisu do veřejného rejstříku. „Ke dni předcházejícímu rozhodnému dni musí právnická osoba, která zaniká sestavit konečnou účetní závěrku a nástupnická právnická osoba musí naopak sestavit k rozhodnému dni zahajovací rozvahu.“⁹³

Problematika přeměny obchodních korporací je však tak rozsáhlá a její právní úprava poměrně detailní, že přesahuje rámec této práce. Proto jsme se jí dotkli jen okrajově z důvodu uceleného přehledu naší problematiky, a navíc jen z pohledu dopadu statusových změn podnikatele na obchodní závod.

⁹¹ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 40, s. 1570-1629. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-125-2008-sb-o-premenach-obchodnich-spolecnosti-a-druzstev/>

⁹² NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 51. ISBN 978-80-247-5163-4.

⁹³ Tamtéž, s. 51.

7 APLIKACE MOŽNOSTÍ NA OBCHODNÍ KORPORACE

Po určení si možností nakládání s obchodním závodem podle ustanovení nového občanského zákoníku se nyní zaměříme (a zároveň i ověříme korektnost našeho rozboru), zda a jakým způsobem lze tyto dispozice provádět u obchodních korporací (jedné z možných forem podnikatele), jejichž existenci a správu upravuje zákon o korporacích.

Je-li dispozice se závodem uskutečnitelná, podléhá schválení příslušného orgánu obchodní korporace. Z tohoto důvodu si nejprve ve zkratce charakterizujeme orgány jednotlivých obchodních korporací a v zákoně o korporacích pak zjistíme, do působnosti kterého orgánu rozhodování o nakládání se závodem přísluší.

7.1 Orgány obchodní korporace

Za velmi významnou považujeme otázku rozdělování pravomocí při provozování závodu mezi jeho vlastníky a řídicí management obchodní korporace. U vlastníků (společníků či akcionářů) zákon nepředpokládá manažerské schopnosti a dovednosti potřebné pro každodenní obchodní řízení společnosti, proto se na chodu společnosti podílejí převážně tak, že si za tímto účelem zvolí vhodný výkonný management (jednatel, představenstvo, statutárního ředitele a podobně) a o podstatných a existenčních záležitostech společnosti (např. o nakládání se závodem) pak rozhodují prostřednictvím hlasování na valné hromadě (u osobních společnostech prostým hlasováním všech společníků).

Obecná ujednání o orgánech jakékoli právnické osoby nalezneme v novém občanském zákoníku. Korporace může mít orgány kolektivní (o více členech, kteří si zvolí svého předsedu), nebo individuální (o jednom členu) a způsob a rozsah prezentace její vůle prostřednictvím svých orgánů na veřejnosti je určován zakladatelským právním jednáním (tzn. společenskou smlouvou, stanovami či zakladatelskou listinou – dále jen „společenská smlouva“), nestanoví-li jinak zákon o korporacích. Zásadní změnou, kterou nový občanský zákoník ve svém § 154 připouští je, že členem voleného orgánu může být i jiná právnická osoba, která: *„zmocní fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala, jinak právnickou osobu zastupuje člen jejího statutárního orgánu“*⁹⁴.

⁹⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 127-129. ISBN 978-80-7208-922-2.

Jaké konkrétní orgány obchodní korporace vytváří a jaké podmínky musí splňovat člen orgánu, subsidiárně upravuje zákon o korporacích. Orgány obchodní korporace lze rozdělit do tří skupin – nejvyšší, statutární a kontrolní.⁹⁵

Nejvyšší orgán představují všichni společníci, v kapitálových společnostech je navíc pojmenován jako valná hromada a v družstvu členská schůze. Jeho členové rozhodují o strategickém směřování a fungování obchodní korporace, mají práva a povinnosti majetková (např. právo podílet se na zisku) i nemajetková (např. právo podílet se hlasováním na řízení společnosti), která jim přisuzuje zákon o korporacích nebo společenská smlouva.

Statutárnímu orgánu je svěřeno především obchodní vedení korporace a prezentace její vůle vůči třetím osobám. Jde o zvláštní druh zákonného zastoupení, jelikož korporace jako právnická osoba není ze zákona svéprávná (není způsobilá právně jednat). Členové tohoto voleného orgánu mají povinnost postupovat při výkonu své funkce s péčí řádného hospodáře, což nový občanský zákoník vykládá jako jednání loajální, s potřebnými znalostmi a pečlivostí.⁹⁶ Statutárním orgánem u osobních společností je každý její společník (pokud je plně svéprávný, dle živnostenského zákona bezúhonný a není u něj dána překážka v provozování živnosti a není vyloučen z výkonu funkce dle zákona o korporacích), nestanoví-li společenská smlouva jiné složení tohoto orgánu. U kapitálových společností je ve společnosti s ručením omezeným statutárním orgánem jednatel (popř. více jednatelů tvořících kolektivní orgán) a v akciové společnosti buď představenstvo (kolektivní orgán) při dualistickém systému řízení společnosti, nebo statutární ředitel (individuální orgán a jen fyzická osoba) v případě monistického systému. Zde podotýkáme, že nejvyšší orgán akciové společnosti (valná hromada) je stejný pro oba způsoby řízení akciové společnosti, systémy řízení se vlastně liší jen v rozdělení výkonné (představenstvo vs. statutární ředitel) a kontrolní činnosti (dozorčí rada vs. správní rada).

Kromě zákonného zastoupení ve formě statutárního orgánu může společnost ve styku s třetími osobami zastupovat jakákoli osoba na základě smlouvy o zastoupení, rozsah a platnost zástupčího oprávnění zmocněnce určí zmocnitel (obchodní korporace) v plné moci. Zvláštním typem plné moci, která se zapisuje do obchodního

⁹⁵ JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 10-21. ISBN 978-80-2474834-4.

⁹⁶ CIBIENOVÁ, M. 96854. *Odpovědnost statutárních orgánů a její funkce*. [online]. 20. 2. 2015 [cit. 2015-02-25]. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-statutarnich-organu-a-jeji-funkce-96854.html>

rejstříku, a tudíž ji může udělit jen právnická osoba zde zapsaná, je prokura. Zápis prokury do obchodního rejstříku je po rekonstrukci soukromého práva jen povahy deklaratorní, tudíž oprávnění zastupovat podnikatele vzniká okamžikem jejího udělení. Udělena může být jen fyzické osobě, která musí funkci prokuristy vykonávat s péčí řádného hospodáře, a opravňuje ji k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu závodu nebo jeho pobočky. Pravomoci a povinnosti prokuristy vymezené přímo zákoníkem výstižně shrnuje článek „V čem zastoupí majitele prokurista“ uveřejněný v Hospodářských novinách, v příloze Podnikání: „*Může uzavírat obchodní smlouvy, sjednávat úvěry, nakupovat zboží apod. Není oprávněn činit úkony, které provoz podniku znemožňují nebo vylučují – například prodej nebo nájem podniku, zřízení zástavního práva na obchodní závod, vložení podniku jako nepeněžitěho vkladu do jiné obchodní společnosti, rozhodnutí o změně předmětu podnikání. K takovému jednání musí mít výslovné zmocnění od majitele.*“⁹⁷ Poslední teze z úryvku dokládá, že nakládání se závodem je výlučnou záležitostí jeho vlastníka, respektive společníků obchodní korporace. Pokud podnikatel závod prodá či propachtuje, prokura automaticky zaniká, stejně tak jako smrtí prokuristy. Úmrtí podnikatele však není důvodem k zániku prokury.

Kontrolním orgánem obchodní korporace se dle zákona o korporacích rozumí následující: „*Jedná se o dozorčí radu, kontrolní komisi nebo jiný obdobný orgán. Dozorčí radu můžeme nalézt jako kontrolní orgán u společnosti s ručením omezeným (§ 201 a násl.) nebo akciové společnosti (§ 446 a násl.). Kontrolní komisi pak zřizuje družstvo podle § 715 a násl.*“⁹⁸ Jeho úlohou je dohlížet na činnost ostatních orgánů korporace, nahlížet do obchodních a účetních knih, kontrolovat obsažené údaje apod.

7.2 Rozhodování příslušných orgánů o náležitostech závodu

Po charakterizování si orgánů obchodních korporací budeme zjišťovat, zda jsou reálné následující možnosti nakládání se závodem a v souladu se zákonem o korporacích: převod závodu do vlastnictví jiné osoby (koupě, darování a vklad do základního kapitálu), dočasné přenechání závodu jinému (pacht), omezení výkonu vlastnického práva (zástava) a přeměna obchodní společnosti. A zároveň nás bude

⁹⁷ ŠAFRÁNEK, O. V čem zastoupí majitele prokurista. *Hospodářské noviny: příloha Podnikání*. 8. 12. 2014, č. 238, s. 28-29. ISSN 1213-7693.

⁹⁸ HEJDA, J. et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 66. ISBN 978-80-7263-823-9.

zajímat, kterému orgánu obchodní společnosti (družstvem se zabývat nebudeme) zákon o obchodních korporacích připisuje pravomoc rozhodovat o nakládání s obchodním závodem.

Jelikož nakládání se jměním každé obchodní společnosti je její existenční otázkou, přísluší rozhodování o těchto záležitostech nejvyššímu orgánu společnosti, tedy všem společníkům (vlastníkům obchodního podílu).

U osobních společností představují nejvyšší orgán všichni společníci a rozhodují o záležitostech, které jim přisuzuje zákon či společenská smlouva, přičemž zákon o korporacích nestanovuje žádná pravidla ani formu pro jejich rozhodování. Jen u komanditní společnosti stanovuje, že zvlášť hlasují komplementáři a zvlášť komanditisté. Neexistuje tedy v zákoně o korporacích ani demonstrativní výčet toho, co spadá do působnosti tohoto orgánu a osud osobní společnosti je plně závislý na svobodné vůli a domluvě společníků, kteří se většinou osobně angažují na provozování závodu a jeho prosperitě. A tudíž rozhodování o výše uvedených možnostech disponování se závodem náleží plně do jejich kompetence a dikce.⁹⁹

Valná hromada (jako nejvyšší orgán kapitálových společností, prostřednictvím kterého společníci či akcionáři vykonávají své právo podílet se na řízení společnosti) rozhoduje vždy usnesením vzešlým z hlasování svých přítomných členů. Zákon o korporacích tentokrát uvádí demonstrativní výčet toho, co patří do působnosti valné hromady, ale další případy rozhodování jí svěřují společenská smlouva (stanovy) či jiné právní předpisy.

Pro náš účel ověření si správnosti vytvořeného přehledu možností nakládání se závodem jejich aplikováním vybíráme z příslušných ustanovení, platných pro společnost s ručením omezeným a akciovou společnost, následující relevantní fakta:

Společnost s ručením omezením (ZOK, § 190 odst. 2):

Do působnosti valné hromady patří

a) rozhodování o změně obsahu společenské smlouvy, určí-li tak společenská smlouva nebo zákon, nedochází-li k ní na základě zákona, = změna základního dokumentu společnosti, což může v důsledku ovlivňovat i nakládání se závodem

b) rozhodování o změnách výše základního kapitálu nebo o připuštění nepeněžitého vkladu či o možnosti započtení peněžité pohledávky vůči společnosti

⁹⁹ JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 13-21. ISBN 978-80-2474834-4.

proti pohledávce na splnění vkladové povinnosti, = vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace

f) rozhodování o zrušení společnosti s likvidací, určí-li tak společenská smlouva, = statusová změna podnikatele

h) rozhodnutí o přeměně společnosti, ledaže zákon upravující přeměny obchodních společností a družstev stanoví jinak, = statusová změna podnikatele

i) schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti,¹⁰⁰ = převod vlastnického práva k závodu (koupě, darování/dědění, směna) nebo omezení jeho výkonu (zástava)

Akciová společnost (ZOK, § 421 odst. 2):

Do působnosti valné hromady patří

a) rozhodování o změně stanov, určí-li tak stanovy nebo zákon, nejde-li o změnu v důsledku zvýšení základního kapitálu pověřeným představenstvem nebo o změnu, ke které došlo na základě jiných právních skutečností, = změna základního dokumentu společnosti, což může v důsledku ovlivňovat i nakládání se závodem

b) rozhodování o změně výše základního kapitálu a o pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu, = vklad závodu do základního kapitálu obchodní korporace

j) rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací, = statusová změna podnikatele

m) schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti,¹⁰¹ = převod vlastnického práva k závodu (koupě, darování/dědění, směna) nebo omezení jeho výkonu (zástava)

Zákon o obchodních korporacích již nepřisuzuje do působnosti valné hromady rozhodování o pachtu závodu, jak tomu bylo ve zrušeném obchodním zákoníku u nájmu podniku nebo jeho části, a tento způsob nakládání se závodem již nepodléhá zákonnému souhlasu nejvyššího orgánu společnosti.¹⁰²

¹⁰⁰ HEJDA, J. et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 244-245. ISBN 978-80-7263-823-9.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 592-594.

¹⁰² HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 596. ISBN 978-80-7400-287-8.

Vyvstává tak další otázka, zda je tato změna přínosná a nemá-li býti vlastníkům ponecháno zákonné právo rozhodovat o tak zásadní, fungování společnosti ovlivňující dispozici se závodem. Akcionáři či společníci však mají zákonnou možnost svěřit tuto pravomoc valné hromadě ve stanovách či společenské smlouvě, a to kdykoli během fungování společnosti.

Můžeme tedy závěrem říci, že i zákon o obchodních korporacích je velmi liberální právní předpis, obsahuje mnoho dispozitivních ujednání (což potvrzuje demonstrativní výčet rozhodovacích pravomocí valné hromady) a sleduje tak současný evropský trend uvolňování pravidel regulace obchodních korporací.

Dovoluje obchodním korporacím vymezit si a uspořádat vnitřní organizační strukturu a provoz závodu a nakládání s ním podle svých aktuálních potřeb a požadavků, za paralelního dodržování kogentních ustanovení obsažených ve speciální normě (zákon o korporacích), nebo subsidiárně v obecné normě (nový občanský zákoník). Uvolňování pravidel je ale zároveň doprovázeno přísnější regulací závod spravujících osob a jejich jednání - kupříkladu výkon funkce jednatele či vedoucího odštěpného závodu musí být vykonávána s péčí řádného hospodáře, za nedodržení této povinnosti zákon stanovuje přísné sankce.

Rozvolnění právní úpravy obchodních korporací je asi nejpatrnější u kapitálových společností, kdy se například ve společnosti s ručením omezeným opouští od povinnosti tvorby základního kapitálu ve výši 200 000 Kč a ruší tzv. zákaz řetězení jednočlenných společností, nebo akciové společnosti dává zákon o obchodních korporacích možnost volby mezi monistickou či dualistickou správou společnosti.

Nově umožňuje zákon o obchodních korporacích určit si ve stanovách či společenské smlouvě vlastní hranici usnášeníschopnosti valné hromady a i jinou hodnotu hlasů pro rozhodování o základních záležitostech společnosti. Pokud ale bude valná hromada jednat o zásadních rozhodnutích vyjmenovaných v ustanoveních zákona o obchodních korporacích, přesněji v § 171 pro s. r. o. a § 416 a § 417 pro a. s., (např. změna základního kapitálu či stanov, zrušení společnosti s likvidací, přípustění nepeněžitého vkladu) je nadále vyžadován v přesně určených případech různě modifikovaný kvalifikovaných souhlas (např. alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků nebo alespoň dvoutřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů).¹⁰³

¹⁰³ JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 37-57. ISBN 978-80-2474834-4.

Stále je však třeba přihlížet k tomu, podle jaké právní úpravy se obchodní korporace řídí, zda se plně podřídila zákonu o korporacích. „K tomu § 777 odst. 4 ZOK stanovuje, že pokud společnost vznikla za účinnosti obchodního zákoníku, bude se řídit ustanoveními tohoto zákona, která upravují práva a povinnosti společníků, a to za předpokladu, že tato ustanovení nejsou v rozporu s donucujícími ustanoveními ZOK, nebo pokud se od nich společníci neodchýlí ve společenské smlouvě. V praxi to bude tedy znamenat, že již existující společnosti se řídí oběma zákony a posuzují v každém jednotlivém případě, zda daná záležitost odporuje či neodporuje donucujícímu ustanovení ZOK, což může znamenat řadu komplikací.“¹⁰⁴ Proto je pro společnost nejlepším řešením plně se podřítit nové právní úpravě podle zákona o korporacích, v zákonem stanovené lhůtě do 1. 1. 2016, a tuto skutečnost zveřejnit v obchodním rejstříku.

¹⁰⁴ BARCALOVÁ, B. *Právní rozbor ve věci korporátních změn od 1. 1. 2014. (Občanský zákoník a Zákon o obchodních korporacích)*. [online]. 12. 1. 2014 [cit. 2014-04-14]. CFO World. Dostupné z: <http://www.cfoworld.cz/legislativa/pravni-rozbor-ve-veci-korporatnich-zmen.html>

8 ZHODNOCENÍ NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NAKLÁDÁNÍ SE ZÁVODEM

Po stanovení a analyzování možností nakládání s obchodním závodem nastává čas pro naplnění jednoho z cílů této práce a zhodnotit na základě získaných poznatků novou právní úpravu, obsaženou převážně v novém občanském zákoníku a v zákoně o korporacích.

Jako velkou výhodou bezesporu spatřujeme sjednocení úpravy jednotlivých smluvních typů do jednoho právního kodexu a při našem analyzování pojmu „nakládání s věcí“ jsme proto mohli jednoduše postupovat systematicky dle platné právní úpravy relativních majetkových práv ve čtvrté části nového občanského zákoníku, specifika poplatná pro obchodní závod pak vyhledávali ve zbývajících částech nového občanského zákoníku a právním řádu ČR a speciální ustanovení pro obchodní korporace čerpali ze zákona o korporacích.

Závazkové právo má klíčové postavení v soukromoprávních vztazích, což dokládá i jeho rozsáhlá právní úprava v novém občanském zákoníku čítající přes tisíc paragrafů. Tato právní úprava je platná pro závazky vzniklé po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, pro závazky vzniklé do 31. 12. 2013 platí jen v případě, že se smluvní strany tak dohodnou, jinak se jejich závazky řídí právními předpisy platnými v době vzniku závazku.

Pro soukromé právo (do kterého se řadí i právo obchodní) je typické rovné postavení smluvních stran a pro vznik závazku klíčová zásada autonomie vůle, která se prolíná do všech smluvních typů, kterými nejčastěji závazkový vztah vzniká. Hlavní zásady pro nově modifikované smluvní právo lze shrnout do následujících bodů:

- Ustanovení o smluvním právu jsou zásadně dispozitivní (nevyhovuje-li zákonná úprava, lze si dohodnout odchylná ujednání, vyjma kogentních ustanovení a jednání odporujících dobrým mravům).
- Na právní jednání je třeba pohlížet spíše jako na platné než neplatné (dána přednost neplatnosti relativní, tj. neplatnosti, které je potřeba se soudně dovolat).
- Méně přísná pravidla pro vznik, změnu i zánik závazku (co není zákonem zakázáno, je povoleno).

- Zásada bezformálnosti (libovolná forma právního jednání, pokud není stanovena povinná písemná forma).
- Ochrana slabší smluvní strany (např. spotřebitele).¹⁰⁵

Osoba vlastníci obchodní závod (nemusí to být jen podnikatel, vlastníci v právním slova smyslu věc hromadnou) s ním může vstupovat do těchto základních závazkových právních vztahů, upravených v relativních majetkových právech nového občanského zákoníku: převést věc (závod) do vlastnictví jiné osoby prostřednictvím smlouvy o koupi, darování či směně, nebo přenechat k dočasnému užití jinému ve formě pachtu. Dále jej může vložit do základního kapitálu jiné obchodní korporace za účelem získání či navýšení účasti (podílu) v této společnosti a děje se tak na základě směnné smlouvy. Nebo závod může být použit jako zajišťovací prostředek a zástavní smlouvou k němu být zřízeno zástavní právo, které omezuje vlastníka závodu ve výkonu vlastnického práva v plném rozsahu. Tento výčet závazků podle nového občanského zákoníku je opravdu jen elementární a neúplný, jelikož smluvnímu právu dominují normy dispozitivní a záleží pouze na smluvních stranách, jaká práva a povinnosti budou obsahem jejich závazku, tudíž mohou kombinovat i rozličné smluvní typy.

Proto v našem finálním zhodnocení nové právní úpravy pro nakládání s obchodním závodem budeme posuzovat jen vyjmenované základní závazkové vztahy, kterým jsme v práci věnovali svoji pozornost. I tak je to ale nelehký úkol, do pár odstavců vtěsnat takové kvantum získaných poznatků a postřehů k jednotlivým možným dispozicím se závodem. Soustředíme se proto jen na ta fakta, která považujeme za nejzásadnější – ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Ještě dodejme, že v novém občanském zákoníku již nenajdeme speciální smluvní typy pro nakládání se závodem, jak tomu bylo ve zrušeném obchodním zákoníku - například smlouva o prodeji podniku či smlouva o nájmu podniku. Při nakládání se závodem vycházíme vždy z obecné právní úpravy závazku a jen v některých případech jej zákonodárce rozšířil o zvláštní ustanovení týkající se pouze závodu - třeba pacht závodu anebo zvláštní ustanovení o koupi závodu (která jsou navíc platná i pro darování a směnu závodu).

¹⁰⁵ Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník: Informační brožura ke smluvnímu právu*. [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/informacni-brozura/>

Převádí-li majitel závod do vlastnictví jiné osoby (koupí, darováním či směnou), přechází na nabyvatele také veškeré dluhy související s provozováním podniku. Povinnost splnit má však jen ty dluhy, o kterých věděl, nebo alespoň musel předpokládat jejich existenci – dle staré právní úpravy nebylo nutné zjišťovat, zda nabyvatel o dluzích věděl. Původní vlastník závodu má notifikační povinnost vůči věřitelům a dlužníkům o převodu vlastnického práva, a pokud věřitel vyjádřil s převodem nesouhlas, může se u soudu domáhat odporovatelnosti takového právního jednání v důsledku zhoršené dobytosti své pohledávky. Odsouhlasil-li věřitel dispozici s podnikem, zbavuje se tak původní vlastník zákonného ručení za splnění dluhů. Převést lze stále celý závod, nebo jen jeho část tvořící samostatnou organizační jednotku, nově je však dána možnost vyloučit z dispozice jednotlivou položku, ale jen za předpokladu, že tím převáděný celek neztratí vlastnost závodu. Upouští se tak od principu komplexnosti převodu práv a povinností souvisejících s podnikem, respektive závodem, který kogentně vyžadoval zrušený obchodní zákoník a porušení této povinnosti - byť vyloučením z dispozice s podnikem jen jedné nepodstatné položky - mělo za následek sankci v podobě absolutní neplatnosti smlouvy.

Nejběžnější formou převodu vlastnického práva, a všem nám dobře známou, je jistě prodej, respektive koupě závodu, většinou uskutečňovaná za účelem získání finančních prostředků, ale důvody mohou být rozličné a čistě subjektivní.

Darování závodu považujeme za nejvýhodnější formu převodu vlastnického práva mezi příbuznými (neplatí se daň darovací a poplatky spojené s vyřízením pozůstalosti, které se hradí, kdyby byl závod zděděn) a u osob, kteří nejsou v příbuzenském vztahu, je naopak výhodnější závod zdědit, tzv. odkazem v závěti (neplatí se daň dědická, ale příjem z daru mezi nepříbuznými osobami dani podléhá). *„Předmětem daru může být jakákoliv věc hmotná, či nehmotná, movitá, nemovitá, či hromadná (jako např. majetek dárce, obchodní závod nebo i celý současný majetek dárce). Rozsah daru ve formě budoucího majetku jako věci hromadné je limitován maximálně polovinou hodnoty takového budoucího majetku.“¹⁰⁶*

Specifickým druhem směny (věci za věc) je vklad závodu do základního kapitálu jiné obchodní korporace za účelem nabytí či zvýšení své účasti v této společnosti, tj. získání podílu na zisku, ale i ztrátě, a možnosti spolupodílet se na řízení korporace. Pravidla pro tvorbu základního kapitálu určuje zákon o korporacích

¹⁰⁶ NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Smluvní právo*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 106. ISBN 978-80-247-5164-1.

a pro každou právní formu stanovuje jinou vkladovou povinnost. Například pro osobní společnosti (k. s. nebo v. o. s.) není zákonem dána, pro kapitálové je určena minimální hranice buď vkladové povinnosti společníka (s. r. o. - 1 Kč), anebo naopak výše základního kapitálu (a. s. - 2 miliony Kč, případně 80 tisíc EUR).

Základní kapitál má dle právní teorie trojí funkci: je měřítkem zisku a ztráty společnosti, měřítkem míry účasti společníka ve společnosti a má garanční funkci vůči věřitelům, přičemž posledně zmiňovaná funkce postrádá již smysl, pokud základní kapitál u společnosti s ručením omezeným může představovat pouhá jedna koruna česká. Pro všechny obchodní korporace však zůstává nadále stejné, že nepeněžitý vklad – kterým závod je – musí být oceněn znalcem, kterého nově nemusí určit soud, ale zakladatelé společnosti nebo v již existující obchodní korporaci její statutární orgán.

Nechce-li majitel závod dále provozovat, nebo z nějakého důvodu nemůže (např. dědic závodu nemá příslušné podnikatelské oprávnění), nemusí jej hned prodávat, ale dočasně poskytnout k provozování jiné osobě. Nový občanský zákoník však rozeznává pro dočasné, úplatné a detenční přenechání věci k užití jinému dva instituty – nájem a pacht. Nájem opravňuje cizí věc jen užívat, kdežto pacht umožňuje cizí věc nejen užívat, ale požívat z ní plody a užitky. A jelikož provozování závodu má přinášet zisk, užijí se pro další dispozici se závodem ustanovení o pachtu, navíc blíže vydefinovaná v pododdílu Pacht závodu.

Závod je věcí obchodovatelnou, proto může být i předmětem zástavy, tudíž prostředkem pro zajištění dluhu. Není-li dluh splněn řádně a včas musí zástavce (vlastník závodu) strpět výkon zástavního práva, které dostalo jisté právní změny. Zpeněžení zástavy nemusí být provedeno jen zákonem daným způsobem – to znamená na základě exekučního titulu ve veřejné dražbě či soudním prodejem, ale i způsobem ujednaným mezi věřitelem a dlužníkem v zástavní smlouvě – tedy bez nalézacího řízení a následného exekučního titulu, ale třeba jen veřejnou soutěží o nejlepší nabídku, dobrovolnou dražbou apod.

V této práci jsme považovali za přínosné dotknout se také změn, které mohou nastat na straně podnikatele, v jeho osobním statutu právnické osoby, jelikož přeměny obchodních korporací mají bezprostřední dopad na její organizovaný soubor jmění. Při fúzi a rozdělení podnikatele závod přechází na nástupnickou právnickou osobu, kdežto přeměna právní formy se jmění podnikatele nijak nedotýká, jen dochází ke změnám ve správě a organizační struktuře společnosti. Obsáhlou problematiku

přeměn obchodních korporací řeší speciální právní předpis, zákon o přeměnách obchodních korporací, jehož rozbor by vydal na samostatnou bakalářskou práci.

K aplikaci možných dispozic se závodem na obchodní korporace lze konstatovat, že jejich realizace v souladu s normami zákona o obchodních korporacích nadále podléhá různě kvalifikovanému souhlasu valné hromady, respektive všem společníkům v osobních společnostech, jakožto nejvyšším orgánům obchodních korporací. Přičemž způsob rozhodování zákon umožňuje dispozitivně upravit: „*Pro usnášeníschopnost orgánu může zakladatelské právní jednání (stanovy, společenská smlouva apod.) požadovat vyšší počet zúčastněných než je prostá nadpoloviční většina. Stejným způsobem lze pro přijetí rozhodnutí stanovit vyšší počet hlasů – tzv. kvalifikovaná většina (popřípadě je možno vymezit i případy, kdy je k přijetí rozhodnutí nutný souhlas všech členů orgánu). V zakladatelském právním jednání může být rovněž upraven postup, kterým je možno způsob rozhodování orgánu měnit.*“¹⁰⁷

A jak na novou právní úpravu soukromého práva pohlíží veřejnost, ať již laická či odborná?

„*Změny z nového občanského zákoníku se nejprve dotkly oblasti smluv, s nimi spojené spory však prakticky ještě neměly šanci dostat se k soudu. Podle advokátů i samotných soudců pak bude trvat až několik let, než se ustálí alespoň základní výklad sporných novinek.*“¹⁰⁸ Tak znělo hodnocení rekonstrukce občanského zákoníku v článku „Půl roku po revoluci: stále stejné spory a nejistá novela“ z 27. 6. 2014, uveřejněném ve speciální příloze Nové občanské a obchodní právo v Hospodářských novinách. Sám hlavní autor civilního kodexu, profesor Karel Eliáš, v tomto článku vyjádřil názor, že novela občanského zákoníku „... časem přijde, stejně jako u všech nových zákonů, zatím je ale na úpravy brzy“. Aktuální nedostatky spatřuje jinde: „*Ukazuje se, že potíže se pojí hlavně s takzvanou doprovodnou legislativou nebo naopak s její absencí.*“¹⁰⁹ Což ani další půl rok legislativní tvorby zákonodárců tento stav nijak výrazně nepoznamenal a doufejme, že změna nastane dříve, než očekávané koncepční změny rekonstrukce dle Bohumila Havla ve zmiňovaném článku: „*Podle hlavního autora zákona o obchodních korporacích Bohumila Havla by se mělo s koncepčními změnami*

¹⁰⁷ NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014, s. 47. ISBN 978-80-247-5163-4.

¹⁰⁸ JANUŠ, J. a J. KLESLA. Půl roku po revoluci: stále stejné spory a nejistá novela. *Hospodářské noviny: speciální příloha Nové občanské a obchodní právo*. 27. 6. 2014, č. 124, s. 1. ISSN 1213-7693.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 1.

*rekodifikace počkat alespoň pět let. Tedy do doby, než bude jasné, jak zákony v praxi fungují a jak je život přijal.*¹¹⁰

A jaký je odborníky predikovaný postup řešení případných sporů vzniklých v důsledku rekodifikace soukromého?

*„Do doby vytvoření a ustálení nové judikatury k oběma kodexům je třeba vyhledávat ještě původní judikáty, které byly v obdobných případech vydány za první republiky obecnými soudy. Starší judikáty však jsou použitelné pouze v případě, je-li je možno na konkrétně řešený problém aplikovat.“*¹¹¹ Přechodná ustanovení nového občanského zákoníku říkají, jak postupovat s právními poměry vzniklými před jeho účinností – práva a povinnosti těchto vztahů: *„... se fakticky posuzují podle původních právních předpisů, které platily v době vzniku uvedených práv. Jedná se o tzv. nepravou zpětnou účinnost zákona, z ní vyplývá, že podle původních právních předpisů se budeme řídit ještě řadu let. Výklad jednotlivých ustanovení původních právních předpisů však podle přechodných ustanovení k novému Občanskému zákoníku (§ 3030) nesmí odporovat tzv. nově zavedeným základním zásadám občanského práva“*¹¹².

¹¹⁰ JANUŠ, J. a J. KLESLA. Půl roku po revoluci: stále stejné spory a nejistá novela. *Hospodářské noviny: speciální příloha Nové občanské a obchodní právo*. 27. 6. 2014, č. 124, s. 1. ISSN 1213-7693.

¹¹¹ BARCALOVÁ, B. *Právní rozbor ve věci korporátních změn od 1. 1. 2014. (Občanský zákoník a Zákon o obchodních korporacích)*. [online]. 12. 1. 2014 [cit. 2014-04-14]. CFO World. Dostupné z: <http://m.cfoworld.cz/legislativa/pravni-rozbor-ve-veci-korporatnich-zmen-od-1-1-2014-obcansky-zakonik-a-zakon-o-obchodnich-korporacich-2821>

¹¹² Tamtéž.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala především rozličnými závazkovými právními vztahy, jejichž společným, jediným a neměnným předmětem byl obchodní závod (legislativní zkratkou „závod“). Zajímalo nás, jak se změnila právní úprava jednotlivých možností nakládání se závodem (respektive podnikem) po zrušení obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.) k 31. 12. 2013 a od 1. 1. 2014 vstoupením v účinnost nové právní úpravy veškerého soukromého práva vtěleného do jednoho kodexu, kterým je nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.).

Analytickou metodou jsme nejprve podrobili rozboru jednotlivé možné způsoby disponování se závodem a získané poznatky a fakta shrnuli a zhodnotili v poslední kapitole této práce, nazvané Zhodnocení nové právní úpravy nakládání se závodem.

Na samém začátku práce jsme si položili dvě základní obecné otázky: *„Které právní předpisy absorbovaly zrušený obchodní zákoník?“* a *„Kde vlastně od 1. 1. 2014 najdeme právní úpravu obchodního závodu a závazkových právních vztahů?“*.

Dnes již neplatný obchodní zákoník byl vytvořen v prvních „polistopadových“ letech, kdy se obchodní právo snažilo navázat na prvorepublikovou a německou právní úpravu a překlenout tak téměř půl století trvajících netržního prostředí. Výsledkem však byla nesourodá směsice norem, která musela být často novelizována, a postupem času se z obchodního zákoníku vyvinul kodex do jisté míry nezávislý na soukromém právu, což často vedlo ke sporům, podle kterého kodexu (civilního či obchodního) se mají právní vztahy řídit, například se hovořilo dvojkoľejnosti smluvního práva. Vše se vyřešilo až rozhodnutím zákonodárců zrušit obchodní zákoník a od 1. 1. 2014 integrovat závazkové právní vztahy a další převážnou část obchodního zákoníku (např. definování podnikatele a institutů souvisejících s podnikáním) do rekodifikovaného kodexu soukromého práva, tj. do nového občanského zákoníku, který se tak stal středobodem veškerého soukromého práva a bývá někdy označován za „komercializovaný občanský zákoník“.

Do nově vytvořeného zvláštního předpisu, do zákona o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.), přešla mírně modifikovaná pravidla pro fungování jednotlivých obchodních korporací – obchodních společností (osobních a kapitálových) a družstev. Dalším důležitým právním předpisem pro obchodní právo se stal rejstříkový zákon (zákon č. 304/2013 Sb.), který hmotně i procesně upravuje pravidla pro zapisování fyzických i právnických osob do nově definovaných příslušných rejstříků – ustanovení

o obchodním rejstříku dříve obsahoval obchodní zákoník. Další „... speciální právní předpisy budou i nadále upravovat přeměny obchodních korporací, nabídky převzetí určené vlastníkům akcií či jiných účastnických cenných papírů stanoveného okruhu akciových společností, specifické zajišťovací prostředky (konkrétně pohledávky finančního charakteru), kolektivní investování...“¹¹³

Tyto všechny uvedené právní předpisy však mají subsidiární postavení vůči novému občanskému zákoníku, tj. co není upraveno ve speciálních právních předpisech, hledejme ustanoveno v kodexu celého soukromého práva.

Při hledání odpovědi na obsáhlou otázku: „A co vlastně znamená nakládání s obchodním závodem z legislativního hlediska a co se skrývá pod pojmem obchodní závod po rekonstrukci soukromého práva?“ jsme si nejprve vydefinovali pojmy „obchodní závod“ a „nakládání s věcí“ podle platné právní úpravy, kterou jsme si předtím určili v první kapitole práce.

Od 1. 1. 2014 nastala na první pohled nejmarkantnější změna v označení našeho předmětu zájmu z podniku na obchodní závod, ale po bližším analyzování definice obchodního závodu v novém občanském zákoníku jsme zjistili, že došlo i v posunu jeho významu, který dříve upravoval obchodní zákoník pod pojmem podnik. Nejenže obchodní závod nově tvoří i dluhy související s jeho provozem, ale zásada univerzality jej staví do naprosto jiného světla, možností a dimenzí - se závodem lze nakládat jako s celkem, jeho věcné právo jako k věci hromadné lze v jeden okamžik převádět, dočasně přenechat k užívání jinému či dát do zástavy. Není již nutné převádět každou složku závodu samostatně, ale vlastnické právo či právo užívání lze nabýt ke všem složkám závodu v jeden okamžik. Odpadá tím dřívější povinnost převádět každou jeho položku zvlášť.

Zároveň ale tato nová právní úprava přináší mnohé sporné situace a výklady. Diskutabilní je například situace, kdy je součástí závodu nemovitost, u níž je vkladová povinnost do katastru nemovitostí a účinnost smlouvy o nakládání se závodem by tedy měla nastat účinnosti až tímto vkladem. Ale to odporuje zásadě univerzality závodu, a tak jsme se pokusili najít vlastní adekvátní názor na tuto problematiku v kapitole Převodění věci do vlastnictví jiného. Ale je to opět jen další způsob možné interpretace právní úpravy a jen čas a vytvářející se judikatura k rekonstruovanému soukromému právu ukáže, do jaké míry byl tento výklad správný.

¹¹³ ČERNÁ, S., S. PLÍVA a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy. (Scripta Iuridica 13)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2013, s. 7. ISBN 978-80-87146-76-7.

Naopak stále spornými zůstává obsah a význam některých institutů obchodního práva, například právní vymezení obsahu pojmu „pobočka“ (dle obchodního zákoníku „část podniku“). Správná identifikace pobočky je důležitá i z pohledu námi řešeného tématu práce, neboť také na ní lze aplikovat veškeré možnosti nakládání s celým obchodním závodem. Ale ani nový občanský zákoník nepřináší definiční znaky této funkčně a hospodářsky samostatné části závodu (např. vedení samostatného účetnictví) a při řešení případných sporů musíme stále vycházet například z dostupné judikatury nejvyššího soudu.

Je tedy otázkou, zda při vytváření nového kodexu celého soukromého práva nemohli jeho tvůrci ještě výrazněji doplnit a upřesnit obsah některých institutů, nebo alespoň poskytnout nesporný výklad v důvodové zprávě právního předpisu, a zda tyto nedostatky odstraní tak často zmiňovaná a očekávaná novelizace tohoto kodexu?

A jak lze závěrem zhodnotit novou právní úpravu pro nakládání s obchodním závodem, účinnou od 1. 1. 2014?

I přes mnohé nejasnosti ve výkladu a četné ohlasy po novelizaci nového občanského zákoníku přináší rekodifikované soukromé právo jednoznačně pozitivní aspekty, spatřované zejména ve vyšší smluvní volnosti, ve sjednocení smluvního práva do jednoho kodexu, v převažujících dispozitivních normách nad kogentními či v zásadě bezformálnosti při uzavírání smluvních závazků.

Ústředním pojmem nové občanskoprávní úpravy soukromého práva je člověk a jeho autonomie vůle, spolu s tezí „že je dovoleno vše, co není zákonem či dobrými mravy zakázáno“. Kládeme si však otázku, zda naše společnost je již připravena přijmout tak velkou míru zodpovědnosti za svá právní jednání a chování, zda si všichni dokážeme shodně a morálně adekvátně vyložit úvodní ustanovení nového soukromoprávního kodexu - § 1 odst. 2: *„Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“*¹¹⁴

¹¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BEJČEK, J., K. ELIÁŠ, P. RABAN a kolektiv. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-337-0.

BEZOUŠKA, P. a L. PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník 2014: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2.

BĚLOHLÁVEK, A. J. a kolektiv. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1 vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0.

ČERNÁ, S., S. PLÍVA a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy. (Scripta luridica 13)*. 1 vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, 2013. ISBN 978-80-87146-76-7.

Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2014 s přehledy změn. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-840-6.

ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 vydání. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, K. et al. *Zákoník práce a související ustanovení nového občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 1. 2014*. 3. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-857-4.

ELIÁŠ, K., J. POKORNÁ a T. DVOŘÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-048-5.

GERLOCH, A. *Teorie práva*. 6. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1.

HEJDA, J. et al. *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9.

HULMÁK a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

JANUŠ, J. Zástavou může být všechno, s čím jde obchodovat. *Hospodářské noviny: speciální příloha Nové občanské a obchodní právo*. 27. 6. 2014, č. 124, s. 7. ISSN 1213-7693.

JANUŠ, J. a J. KLESLA. Půl roku po revoluci: stále stejné spory a nejistá novela. *Hospodářské noviny: speciální příloha Nové občanské a obchodní právo*. 27. 6. 2014, č. 124, s. 1. ISSN 1213-7693.

JOSKOVÁ, L. a P. PRAVDA. *Zákon o obchodních korporacích s komentářem*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-2474834-4.

Kolektiv autorů. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. 5. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-80-7452-037-2.

LASÁK, J. a kolektiv. *Zákon o obchodních korporacích. Obchodní zákoník. Srovnávací texty*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7357-346-1.

NEŠČÁKOVÁ, L. *Zákoník práce 2014 v praxi. Komplexní průvodce řešením problémů*. 4. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5124-5.

NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5163-4.

NOVOTNÝ, P. et al. *Nový občanský zákoník. Smluvní právo*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5164-1.

PILÁTOVÁ, J. et al. *Likvidace obchodních společností*. 5. vydání. Praha: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-877-2.

RABAN, P. a kolektiv. *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva*. 1. vydání. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5.

SELUCKÁ, M. a kolektiv. *Koupě a prodej. Nový občanský zákoník. Společná evropská právní úprava prodeje*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-471-1.

ŠAFRÁNEK, O. V čem zastoupí majitele prokurista. *Hospodářské noviny: příloha Podnikání*. 8. 12. 2014, č. 238, str. 28-29. ISSN 1213-7693.

VRAJÍK, M. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vydání. Praha: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-846-8.

Právní předpisy

Vyhláška č. 199/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška). 2014, částka 83, s. 2242-2288. Dostupné z: ISSN 1211-1244. <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2014/vyhlaska-c-199-2014-sb-19343>

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1964, částka 19, s. 202-248. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik>

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obchodni-zakonik>

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1992, částka 71, s. 1946-1952. Dostupné také z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dan_z_nemovitosti/

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a slovenské federativní republiky*. 1992, částka 117, s. 3473-3491. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-danich-z-prijmu>

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997, částka 54, s. 2868-2877. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-ocenovani-majetku>

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2224. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/insolvenčni-zakon>

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84, s. 3146-3241. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakonik-prace>

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 40, s. 1570-1629. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-125-2008-sb-o-premenach-obchodnich-spolecnosti-a-druzstev/>

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1368. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik-novy>

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34, s. 1370-1488. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obchodnich-korporacich>

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 116, s. 3501-3522. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

Zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 132, s. 5982-5993. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dan-z-nabyti-nemovitych-veci/>

Seznam použitých internetových zdrojů

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR a PRK PARTNERS. *Podnikatelský manuál k novému občanskému zákoníku*. [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2015-01-22]. AMSP ČR. Dostupné z: <http://www.amspace.cz/podnikatelsky-manual-k-novemu-obcanskemu-zakoniku-noz>

BARCALOVÁ, B. *Právní rozbor ve věci korporátních změn od 1. 1. 2014. (Občanský zákoník a Zákon o obchodních korporacích)*. [online]. 12. 1. 2014 [cit. 2014-04-14]. CFO World. Dostupné z: <http://m.cfoworld.cz/legislativa/pravni-rozbor-ve-veci-korporatnich-zmen-od-1-1-2014-obcansky-zakonik-a-zakon-o-obchodnich-korporacich-2821>

CIBIENOVÁ, M. 96854. *Odpovědnost statutárních orgánů a její funkce*. [online]. 20. 2. 2015 [cit. 2015-02-25]. EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-statutarnich-organu-a-jejich-funkce-96854.html>

ČSN ISO 690 (01 0197) – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů. *Nová citační norma ČSN ISO 690:2011. Bibliografické citace*. [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/novaiso690/>

HOFRIČTEROVÁ, M. *Souhlas valné hromady s převodem částí závodu ve světle nového občanského zákoníku*. [online]. 28. 7. 2014 [cit. 2015-01-20]. Právní prostor.cz. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/souhlas-valne-hromady-s-prevodem-casti-zavodu-ve-svetle-noveho-obcanskeho-zakoniku>

JANOŠEK, V. 93178. *Několik poznámek ke smlouvě o koupi závodu*. [online]. 23. 12. 2013 [cit. 2014-10-09]. EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-ke-smlouve-o-koupi-zavodu-93178.html>

KANCL – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Výkladové stanovisko č. 24 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014 – k nabytí vlastnictví obchodního závodu při jeho koupi nebo vkladu do obchodní korporace* [online]. 9. 4. 2014 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/Stanovisko_24.pdf

KANCL – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy. *Novinky v zástavním a zadržovacím právu.* [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/novinky-v-zastavnim-a-zadrzovacim-pravu/>

KESSLER, T. 96712. *Několik postřehů k nabytí vlastnického práva při převodu závodu.* [online]. 15. 1. 2015 [cit. 2015-01-17]. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-postrehu-k-nabyti-vlastnickeho-prava-pri-prevodu-zavodu-96712.html>

KREKTOVÁ, M. 93248. *Blíže k rodinnému závodu dle nového občanského zákoníku* [online]. 23. 12. 2013 [cit. 2015-01-17]. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/blize-k-rodinnemu-zavodu-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-93248.html>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Veřejný rejstřík a Sbírka listin.* [online]. © 2012–2014 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>

Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník.* [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

Ministerstvo spravedlnosti ČR a KANCL. *Nový občanský zákoník: Informační brožura ke smluvnímu právu.* [online]. © 2013–2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/informacni-brozura>

Ministerstvo vnitra ČR. *Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv.* [online]. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>

Nejvyšší soud ČR. *Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005.* [online]. 9. 5. 2006 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/1DC36160B4F861CCC1257A4E006AB521?openDocument&Highlight=0,

Notářská komora ČR. *Zástavní smlouvy a Rejstřík zástav.* [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.nkcr.cz/index.php?page=zastavnismlouvy>

NOVÁK, J. a M. BARBARIČOVÁ. 94312. *Ocenění goodwillu při koupi závodu a odpovědnost statutárních orgánů akciové společnosti*. [online]. 15. 5. 2014 [cit. 2015-01-20]. EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oceneni-goodwillu-pri-koupi-zavodu-a-odpovednost-statutarnich-organu-akciove-spolecnosti-94312.html>

Parlament ČR: Poslanecká sněmovna. *Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb.* [online]. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

SEZNAM ZKRATEK

AMSP ČR – Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

a. s. – akciová společnost

EHZS – evropské hospodářské zájmové sdružení

KANCL – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy

k. s. – komanditní společnost

NOZ – nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

obchodní zákoník – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

SE – evropská společnost

SCE – evropská družstevní společnost

s. r. o. – společnost s ručením omezeným

v. o. s. – veřejná obchodní společnost

zákon o přeměnách obchodních korporací - zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

zákoník práce – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

ZOK – zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech)

...

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Miloslava Vlčková

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Obchodní závod a nakládání s ním

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 60

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 37

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 18

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D.